

LATVIJAS REPUBLIKAS SATVERSMES TIESA

SPRIEDUMS

Latvijas Republikas vārdā

Rīgā 2018. gada 15. martā

lietā Nr. 2017-16-01

Latvijas Republikas Satversmes tiesa šādā sastāvā: tiesas sēdes priekšsēdētāja Ineta Ziemele, tiesneši Sanita Osipova, Aldis Laviņš, Gunārs Kusiņš un Artūrs Kučs,

pēc konstitucionālajām sūdzībām, kuras iesnieguši Aleksejs Stepanovs, Alvis Hāze, Raimonds Bētiņš, Mārtiņš Kalniņš un sabiedrība ar ierobežotu atbildību „Alcamo”,

pamatojoties uz Latvijas Republikas Satversmes 85. pantu un Satversmes tiesas likuma 16. panta 1. punktu, 17. panta pirmās daļas 11. punktu, 19.² un 28.¹ pantu,

rakstveida procesā 2018. gada 13. februāra tiesas sēdē izskatīja lietu

„Par Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 213. panta, 289.²⁰ panta piektās un septītās daļas atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 92. panta pirmajam teikumam”.

Konstatējošā daļa

1. Latvijas PSR Augstākā padome 1984. gada 7. decembrī pieņēma Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksu (turpmāk – Kodekss), kas stājās spēkā 1985. gada 1. jūlijā.

Kodeksa 213. pants pašreiz spēkā esošajā redakcijā noteic:

„Rajonu (pilsētu) tiesu tiesneši izskata šā kodeksa 53.¹ pantā (ja pārkāpumu izdarījusi amatpersona), 149.⁴ panta septītajā daļā, 149.⁵ panta piektajā daļā, 149.¹⁵ panta trešajā, ceturtajā, piektajā, septītajā un astotajā daļā, 155.⁴ panta otrajā daļā, 155.⁸ pantā, 165.⁴ panta pirmajā daļā, 166.¹⁷, 173.² pantā, 174.³ panta pirmajā un otrajā daļā, 174.⁵, 175.–175.⁴, 175.¹⁰, 177., 178. pantā, 190.⁵, 190.⁶, 200., 200.¹,

201.²–201.⁹, 201.³⁹–201.⁴², 204.¹, 204.² panta pirmajā daļā un 204.¹⁷ pantā (izņemot lietas par pārkāpumiem darba tiesisko attiecību jomā) paredzēto administratīvo pārkāpumu lietas.”

1.1. Ar 2012. gada 14. jūnija likumu „Grozījumi Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksā”, kas stājās spēkā 2012. gada 1. jūlijā, Saeima mainīja administratīvo pārkāpumu lietu piekritību no administratīvajām tiesām uz vispārējās jurisdikcijas tiesām.

Kodeksa 289.²⁰ pants, kas reglamentē apelācijas instances tiesas rīcību pēc sūdzības un lietas materiālu saņemšanas, noteica:

„Apgabaltiesas tiesnesis, pārliecinājies, ka ir ievērota apelācijas sūdzības iesniegšanas kārtība, septiņu dienu laikā pieņem lēmumu par apelācijas tiesvedības ierosināšanu un nosaka dienu, kad sūdzība tiks izskatīta rakstveida procesā.

Konstatējis, ka apelācijas sūdzība apelācijas instances tiesai nosūtīta, pārkāpjot sūdzības iesniegšanas kārtību, tiesnesis pieņem vienu no šādiem lēmumiem:

1) par atteikšanos ierosināt apelācijas tiesvedību, ja sūdzība iesniegta par nolēmumu, kas saskaņā ar likumu nav pārsūdzams. Šajā gadījumā sūdzību kopā ar lietu nosūta pirmās instances tiesai, kas sūdzību atdod atpakaļ iesniedzējam;

2) par lietas nosūtīšanu pirmās instances tiesai likumā noteikto darbību izpildei, ja, iesniedzot apelācijas sūdzību, nav ievērotas šā kodeksa 289.¹ panta vai 289.¹⁹ panta piektās daļas prasības.

Ja šā panta otrās daļas 1. punktā norādītos apstākļus konstatē, izskatot sūdzību pēc būtības, tiesa pieņem lēmumu par apelācijas tiesvedības izbeigšanu.”

Tiesību norma šādā redakcijā bija spēkā līdz 2016. gada 12. jūlijam.

1.2. Ar 2016. gada 9. jūnija likumu „Grozījumi Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksā”, kas stājās spēkā 2016. gada 13. jūlijā, Kodeksa 289.²⁰ pants tika izteikts jaunā redakcijā:

„Pārliecinājies, ka ir ievērota apelācijas sūdzības iesniegšanas kārtība, apgabaltiesas tiesnesis izlemj jautājumu par apelācijas tiesvedības ierosināšanu.

Konstatējis, ka apelācijas sūdzība apelācijas instances tiesai nosūtīta, pārkāpjot sūdzības iesniegšanas kārtību, tiesnesis pieņem vienu no šādiem lēmumiem:

1) par atteikšanos ierosināt apelācijas tiesvedību, ja sūdzība iesniegta par nolēmumu, kas saskaņā ar likumu nav pārsūdzams. Šajā gadījumā sūdzību kopā ar lietu nosūta pirmās instances tiesai, kas sūdzību atdod atpakaļ iesniedzējam;

2) par lietas nosūtīšanu pirmās instances tiesai likumā noteikto darbību izpildei, ja, iesniedzot apelācijas sūdzību, nav ievērotas šā kodeksa 289.¹⁷ panta trešās daļas vai 289.¹⁹ panta piektās daļas prasības.

Ja šā panta otrās daļas 1. punktā norādītos apstākļus konstatē, izskatot sūdzību pēc būtības, tiesa pieņem lēmumu par apelācijas tiesvedības izbeigšanu.

Ja pastāv vismaz viens no šā kodeksa 289.¹⁷ panta trešajā daļā minētajiem apelācijas tiesvedības ierosināšanas pamatiem, tiesnesis pieņem lēmumu par apelācijas tiesvedības ierosināšanu un nosaka dienu, kad sūdzība tiks izskatīta rakstveida procesā.

Ja tiesnesis, kuram apelācijas sūdzība nodota izlemšanai, atzīst, ka apelācijas tiesvedības ierosināšana ir atsakāma, jo nepastāv tās ierosināšanas pamati, jautājumu par apelācijas tiesvedības ierosināšanu 10 dienu laikā izlemj trīs tiesneši koleģiāli.

Ja kaut viens no trim tiesnešiem uzskata, ka pastāv vismaz viens no šā kodeksa 289.¹⁷ panta trešajā daļā minētajiem apelācijas tiesvedības ierosināšanas pamatiem, tiesneši pieņem lēmumu par apelācijas tiesvedības ierosināšanu un nosaka dienu, kad sūdzība tiks izskatīta rakstveida procesā.

Ja tiesneši vienbalsīgi atzīst, ka nepastāv neviens no šā kodeksa 289.¹⁷ panta trešajā daļā minētajiem apelācijas tiesvedības ierosināšanas pamatiem, tiesneši pieņem lēmumu par atteikšanos ierosināt apelācijas tiesvedību. Lēmumu sastāda rezolūcijas veidā, norādot tiesnešus, kuri pieņēma lēmumu. Lēmums nav pārsūdzams. Par pieņemto lēmumu paziņo apelācijas sūdzības iesniedzējam.”

2. 2017. gada 16. maijā Satversmes tiesā pēc Alekseja Stepanova pieteikuma tika ierosināta lieta „Par Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 289.²⁰ panta septītās daļas atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 92. panta pirmajam teikumam”.

2017. gada 18. septembrī pēc Alvja Hāzes pieteikuma tika ierosināta lieta „Par Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 289.²⁰ panta piektās un septītās daļas atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 92. panta pirmajam teikumam”.

2017. gada 28. septembrī pēc Raimonda Bētiņa pieteikuma tika ierosināta lieta „Par Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 213. panta un 289.²⁰ panta septītās daļas atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 92. panta pirmajam teikumam”.

2017. gada 7. novembrī pēc Mārtiņa Kalniņa pieteikuma tika ierosināta lieta „Par Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 289.²⁰ panta piektās un septītās daļas atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 92. panta pirmajam teikumam”.

2017. gada 9. novembrī pēc sabiedrības ar ierobežotu atbildību „Alcamo” pieteikuma tika ierosināta lieta „Par Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 289.²⁰ panta piektās un septītās daļas atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 92. panta pirmajam teikumam”.

Lai veicinātu visu piecu lietu vispusīgāku un ātrāku iztiesāšanu, tās saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 22. panta sesto daļu tika apvienotas vienā lietā. Apvienotajai lietai Nr. 2017-16-01 tika piešķirts nosaukums „Par Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 213. panta, 289.²⁰ panta piektās un septītās daļas atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 92. panta pirmajam teikumam”.

3. Pieteikumu iesniedzēji – Aleksejs Stepanovs, Alvis Hāze, Raimonds Bētiņš, Mārtiņš Kalniņš un sabiedrība ar ierobežotu atbildību „Alcamo” (turpmāk arī – Pieteikumu iesniedzēji) – uzskata, ka Kodeksa 213. pants, 289.²⁰ panta piektā un septītā daļa neatbilst Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 92. panta pirmajam teikumam.

3.1. A. Stepanova un R. Bētiņa administratīvo pārkāpumu lietas izskatītas Kodeksa 213. pantā noteiktajā kārtībā. Proti, A. Stepanovs pie administratīvās atbildības saukts ar Jēkabpils rajona tiesas spriedumu un sodīts ar administratīvo arestu, naudas sodu, kā arī viņam uz noteiktu laiku atņemtas transportlīdzekļa vadīšanas tiesības. Savukārt R. Bētiņš pie administratīvās atbildības saukts ar Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas tiesas spriedumu un sodīts ar administratīvo arestu, naudas sodu, atņemot uz laiku transportlīdzekļa un atpūtas kuģa vadīšanas tiesības. Par pirmās instances tiesas spriedumu gan A. Stepanovs, gan R. Bētiņš iesnieguši apelācijas sūdzību. Tomēr abos gadījumos, pamatojoties uz Kodeksa 289.²⁰ panta piekto un septīto daļu, trīs apelācijas instances tiesas tiesneši ar lēmumu, kas sastādīts rezolūcijas veidā, atteikušies ierosināt apelācijas tiesvedību.

A. Hāze, M. Kalniņš un sabiedrība ar ierobežotu atbildību „Alcamo” saukti pie administratīvās atbildības un sodīti citstarp ar naudas sodu. Administratīvo pārkāpumu lietas izskatītas gan iestādē, gan tiesā. Pamatojoties uz Kodeksa 289.²⁰ panta piekto un septīto daļu, trīs apelācijas instances tiesas tiesneši ar lēmumu, kas sastādīts rezolūcijas veidā, atteikušies ierosināt apelācijas tiesvedību.

3.2. Kodeksa 289.²⁰ panta piektā un septītā daļa Pieteikumu iesniedzējiem liedzot tiesības pārsūdzēt pirmās instances tiesas spriedumu, kā arī nenodrošinot tiesības uz motivētu tiesas nolēmumu. Tādējādi esot aizskartas viņiem Satversmes 92. panta pirmajā teikumā garantētās tiesības uz taisnīgu tiesu.

Pieteikumos norādīts, ka administratīvo pārkāpumu lietām ir krimināllietas pazīmes, jo tajās piemērotajai sankcijai – naudas sodam un arestam – piemīt

krimināllietām raksturīgais sodošais raksturs. Kodeksā noteikto sankciju mērķis esot sodīt tiesību pārkāpēju un nodrošināt to, ka ne tiesību pārkāpējs, ne citas personas neizdara jaunus pārkāpumus. Šāds mērķis esot saskanīgs ar Krimināllikuma 35. panta otrajā daļā noteikto soda mērķi. Tāpēc no Satversmes 92. panta pirmās daļas izrietot tiesības uz nolēmuma pārsūdzību augstākas instances tiesā, kurā lieta tiktu izskatīta, atkārtoti izvērtējot gan tās faktiskos, gan tiesiskos apstākļus. Atteikums ierosināt apelācijas tiesvedību radot tādas situācijas, ka faktiski administratīvo pārkāpumu lietas pēc būtības tiekot skatītas tikai pirmās instances tiesā. Tā kā administratīvo pārkāpumu lietās nav paredzēta kasācijas instance, apelācijas instances tiesai esot būtiska loma arī vienotas tiesu prakses veidošanā šīs kategorijas lietās.

Turklāt A. Hāze norāda, ka tiesības uz taisnīgu tiesu tiekot nodrošinātas vienīgi tad, ja lietu izskata objektīva tiesa. Tiesneša noraidījuma institūts esot viens no līdzekļiem, kas nodrošina tiesas objektivitāti. Konkrētajā gadījumā Kodeksa 289.²⁰ panta piektā un septītā daļa neparedzot iespēju pieteikt noraidījumu tiesnešiem, kuri pieņem lēmumu par atteikšanos ierosināt apelācijas tiesvedību. Tādējādi A. Hāzem esot ierobežotas Satversmes 92. panta pirmajā teikumā noteiktās tiesības uz lietas izskatīšanu objektīvā tiesā.

3.3. Kodeksa 289.²⁰ panta septītā daļa dodot tiesai tiesības lēmumu par atteikšanos ierosināt apelācijas tiesvedību pieņemt rezolūcijas veidā. Šāda lēmuma pieņemšanas motīvu pamatojums nevarot tikt pakļauts izvērtēšanai, un tādēļ pastāvēt iespēja, ka tas pieņemts, vadoties pēc subjektīviem kritērijiem.

Atsaucoties uz Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūru, Pieteikumu iesniedzēji norāda, ka motivētu nolēmumu mērķis ir apliecināt strīda pusēm, ka tās ir uzklausītas. Nolēmuma pamatojums esot īpaši būtisks gadījumos, kad apelācijas instances tiesai tiek iesniegti jauni pierādījumi vai norādīti tādi argumenti, kurus pirmās instances tiesa nav vērtējusi. Rezolūcijas veidā pieņemts lēmums par atteikšanos ierosināt apelācijas tiesvedību varot radīt sabiedrībai aizdomas par tiesas patvaļu.

Pienākums norādīt motīvus esot atkarīgs no konkrētā nolēmuma rakstura un lietas apstākļiem, ko katrā gadījumā vajagot vērtēt individuāli. Tā kā Eiropas Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas (turpmāk – Konvencija) 6. panta izpratnē administratīvo pārkāpumu lietas esot uzskatāmas par krimināllietām, lēmumam par atteikšanos ierosināt apelācijas tiesvedību vajadzētu būt motivētam.

3.4. Kodeksa 289.²⁰ panta piektajā un septītajā daļā ietvertais pamattiesību ierobežojums esot noteikts ar likumu, un tam esot leģitīms mērķis. Proti, ar

Kodeksa 289.²⁰ panta piekto un septīto daļu tiekot mazināta apelācijas instances tiesu noslogotība un veicināta procesuālā ekonomija, tādējādi aizsargājot citu cilvēku tiesības. Tiesības uz taisnīgu tiesu varot tikt ierobežotas, lai nodrošinātu tiesu darbības efektivitāti un lietu izskatīšanu saprātīgā termiņā.

Visi Pieteikumu iesniedzēji, izņemot A. Hāzi, uzskata, ka regulējums, kas paredz tiesai tiesības ar rezolūcijas veidā pieņemtu lēmumu atteikties ierosināt apelācijas tiesvedību, ir leģitīmā mērķa sasniegšanai piemērots līdzeklis. Taču A. Hāze apšaubā, ka ar to ir iespējams sasniegt leģitīmo mērķi, un norāda, ka Kodeksa 289.²⁰ panta piektā un septītā daļa paredzot tādu procesuālo kārtību, kas nevis samazina, bet gan palielina tiesnešu noslogojumu (pienākumu apjomu). Proti, sākotnēji iesniegtās apelācijas sūdzības atbilstību Kodeksa prasībām pārbaudot rajona (pilsētas) tiesas tiesnesis. Konstatējis, ka tajā ir norādīts apelācijas tiesvedības ierosināšanas pamats, tiesnesis apelācijas sūdzību nosūtot apgabaltiesai pēc piekritības. Pēc sūdzības saņemšanas viens apelācijas instances tiesas tiesnesis vērtējot to, vai pastāv apelācijas tiesvedības ierosināšanas pamats. Ja tiesnesis nesaskata pamatu apelācijas tiesvedības ierosināšanai, tad šā pamata esību vērtējot trīs apgabaltiesas tiesneši koleģiāli. Pēc A. Hāzes ieskats, četrus vai piecus tiesnešus iesaistīšana lemtā par to, vai ir ierosināma apelācijas tiesvedība, esot nesamērīga tiesas resursu izmantošana.

Pieteikumu iesniedzēji uzskata, ka leģitīmo mērķi iespējams sasniegt ar citiem, personas tiesības mazāk ierobežojošiem līdzekļiem. Labums, ko sabiedrība iegūst, ierobežojot Pieteikumu iesniedzēju tiesības uz taisnīgu tiesu, neesot lielāks par viņu tiesībām un likumiskajām interesēm nodarīto kaitējumu. Līdz ar to neesot ievērots samērīguma princips.

Pieteikumu iesniedzēji norāda uz vairākiem alternatīviem līdzekļiem, kuri personas pamattiesības ierobežotu mazāk, bet ar kuriem pamattiesību ierobežojuma leģitīmo mērķi varētu sasniegt, viņuprāt, līdzvērtīgā kvalitātē.

Apelācijas instances tiesai tiesības pieņemt nepārsūdzamu lēmumu rezolūcijas veidā varētu paredzēt tikai tādos gadījumos, kad attiecīgo administratīvā pārkāpuma lietu vispirms izskatījusi kāda no Kodeksa 205. pantā minētajām institūcijām vai amatpersonām un tās lēmumu pēc tam pārskatījusi rajona (pilsētas) tiesa. Savukārt attiecībā uz Kodeksa 213. pantā norādīto administratīvo pārkāpumu lietām būtu jāparedz regulējums, kas garantētu iespēju spriedumu pārsūdzēt apelācijas instances tiesā. Alternatīvs līdzeklis būtu tāds regulējums, kas paredzētu tiesai pienākumu motivēt atteikumu ierosināt apelācijas tiesvedību. Tikai acīmredzami nepamatotu sūdzību gadījumā tiesa varētu atteikties ierosināt apelācijas tiesvedību ar lēmumu, kas sastādīts rezolūcijas veidā.

Pienākumu sniegt pamatojumu atteikumam ierosināt apelācijas tiesvedību varētu paredzēt arī atkarībā no konkrētās administratīvā pārkāpuma lietas rakstura vai piemērotā soda veida un apmēra. Būtu jāparedz arī iespēja atteikumu ierosināt apelācijas tiesvedību pārsūdzēt augstākas instances tiesā vai citam (iespējams, paplašinātam) tiesnešu sastāvam.

Pamattiesību ierobežojuma leģitīmo mērķi esot ļāvis sasniegt arī iepriekšējais regulējums. Saskaņā ar to apelācijas tiesvedība vienmēr tikusi ierosināta. Arī paaugstinot iestāžu un tiesas (tiesnešu) darba kvalitāti, varot tikt sasniegts pamattiesību ierobežojuma leģitīmais mērķis. Tāpat būtu iespējams pārsūtīt administratīvo pārkāpumu lietas uz citām, mazāk noslogotām tiesām vai ieviest valsts nodevu par apelācijas sūdzības iesniegšanu. Tad samazinātos administratīvo pārkāpumu lietās iesniegto apelācijas sūdzību skaits un paātrinātos lietu izskatīšana.

3.5. R. Bētiņš uzskata, ka Kodeksa 213. pants, kas noteic tiesas kompetenci izskatīt konkrētas administratīvo pārkāpumu lietas tādā procedūrā, kura atbilst lietas izskatīšanai iestādē, neatbilst Satversmes 92. panta pirmajam teikumam.

Tiesas spriešana nozīmējot strīda izšķiršanu kontradiktoniskā procesā, kurā tiesnesis esot neitrāls arbitrs. No Kodeksa 272. panta un 268. panta 3. punkta izrietot, ka pirmās instances tiesa, izskatot administratīvā pārkāpuma lietu, faktiski darbojoties kā apsūdzības uzturētāja, nevis spriežot tiesu. R. Bētiņš, atsaucoties uz Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūru, norāda, ka šādā gadījumā neesot nodrošinātas tiesības uz taisnīgu tiesu, jo pastāvot šaubas par tiesas objektivitāti. Proti, objektivitātes prasības esot pārkāptas, jo lieta tiekot izskatīta un personai tiekot uzlikts sods, klāt neesot prokuroram.

Pēc R. Bētiņa ieskata, situācijā, kad tiesa lietu izskata tādā pašā procesā, kādā lietas tiek izskatītas iestādē, atteikums ierosināt apelācijas tiesvedību liedzot personai Satversmes 92. panta pirmajā teikumā paredzētās tiesības uz lietas izskatīšanu vismaz vienā tiesu instancē.

4. Institūcija, kas izdevusi apstrīdēto aktu, – Saeima – atbildes rakstos norāda, ka Kodeksa 213. pants, kā arī 289.²⁰ panta piektā un septītā atbilst Satversmes 92. panta pirmajam teikumam.

4.1. Administratīvie pārkāpumi, par kuriem sodīti Pieteikumu iesniedzēji, esot pielīdzināmi krimināllietām Konvencijas 6. panta pirmā teikuma izpratnē, jo viņiem uzliktās sankcijas – naudas sods un administratīvais arests – atbilstot krimināllietas sankcijai.

Saeima nepiekrīt Pieteikumu iesniedzēju uzskatam, ka Kodeksa 289.²⁰ panta piektā un septītā daļa ierobežo viņiem Satversmes 92. panta pirmajā teikumā un Konvencijas 6. panta pirmajā daļā, kā arī tās Septītā protokola 2. pantā paredzētās tiesības uz pieeju apelācijas instances tiesai.

Tas, ka administratīvo pārkāpumu lietas uzskatāmas par krimināllietām, garantējot personai tiesības pārsūdzēt nolēmumu vismaz vienā instancē. Ja personai ir tiesības iesniegt apelācijas sūdzību un pat ja tiesai vispirms ir jāizvērtē šīs sūdzības pieņemamība, lemjot par apelācijas tiesvedības ierosināšanu, tad personai esot nodrošinātas tiesības uz nolēmuma pārsūdzību. Valstij neesot pienākuma nodrošināt apelācijas tiesvedības ierosināšanas iespēju un lietas izskatīšanu pēc būtības tad, ja nepastāv neviens no Kodeksa 289.¹⁷ panta trešajā daļā ietvertajiem apelācijas tiesvedības ierosināšanas pamatiem.

No Kodeksa 289.²⁰ panta piektās un septītās daļas izrietot tas, ka apelācijas instances tiesa, pieņemot lēmumu par atteikšanos ierosināt apelācijas tiesvedību, vērtē apelācijas sūdzības – un līdz ar to arī personas apsūdzības un tai uzliktā soda apmēra – pamatotību pēc būtības. Pirms šāda lēmuma pieņemšanas atkārtoti tiekot vērtēti lietas faktiskie un tiesiskie apstākļi pēc būtības un, vērtējot sūdzības iesniedzēja argumentu pirmšķietamu pamatotību, pārskatīts pirmās instances tiesas nolēmuma tiesiskums. Kodeksa 289.¹⁷ panta trešajā daļā apelācijas tiesvedības ierosināšanas pamati esot ietverti tādēļ, lai augstākas instances tiesa varētu labot tādas zemākā tiesu instancē pieļautās kļūdas, kas ir būtiskas un varēja novest pie nepareiza rezultāta.

4.2. Kodeksa 289.²⁰ panta piektā un septītā daļa ierobežojot Pieteikumu iesniedzējiem Satversmes 92. panta pirmajā teikumā paredzētās tiesības uz motivētu tiesas nolēmumu, jo rezolūcijā netiekot norādīti apelācijas instances tiesas motīvi, kuru dēļ apelācijas tiesvedība nav ierosināta.

Pamattiesību ierobežojums esot noteikts ar pienācīgā kārtībā pieņemtu, pietiekami skaidri formulētu un publiski pieejamu likumu. Kodeksa 289.²⁰ panta piektās un septītās daļas piemērošanas rezultātā tiekot mazināta tiesu noslogotība un nodrošināta attiecīgās sūdzības iesniedzēja lietas, kā arī citu personu lietu izskatīšana saprātīgā termiņā. Tātad Kodeksa 289.²⁰ panta piektajā un septītajā daļā ietvertais ierobežojums kalpojot tādām leģitīmam mērķim kā citu cilvēku tiesību aizsardzība.

Kodeksa 289.²⁰ panta piektajā un septītajā paredzētā procesuālā kārtība neapšaubāmi palīdzot ietaupīt tiesas darba un laika resursus, kuri varot tikt izmantoti, lai nodrošinātu attiecīgās sūdzības iesniedzēja lietas un citu personu lietu izskatīšanu saprātīgā termiņā. Pieteikumu iesniedzēju norādītie alternatīvie

līdzekļi neesot uzskatāmi par tādiem, kas ļautu pamattiesību ierobežojuma leģitīmo mērķi sasniegt līdzvērtīgā kvalitātē. Nepastāvot arī citi alternatīvi leģitīmā mērķa sasniegšanas līdzekļi.

Labums, ko no šāda ierobežojuma gūst sabiedrība, kopumā esot lielāks par nelabvēlīgajām sekām, kas personai rodas tās pamattiesību ierobežojuma dēļ. Faktisko apstākļu izklāsta un motīvu daļas trūkums lēmumā nebūt nenozīmē, ka lēmums sastādīts bez jebkāda pamatojuma, neievērojot likuma prasības. Lai gan apelācijas instances tiesai ir noteikta rīcības brīvība, lemjot par apelācijas tiesvedības ierosināšanu vai atteikšanos to darīt, tomēr Kodekss skaidri paredzot šīs rīcības brīvības ietvarus un tādējādi izslēdzot patvaļas iespējamību. Turklāt lēmumu par atteikšanos ierosināt apelācijas tiesvedību pieņemot trīs tiesneši koleģiāli, nevis tiesnesis vienpersoniski. Valstij neesot pienākuma nodrošināt to, lai tiesas nolēmumā jebkurā lietā būtu ietverts lietas faktisko apstākļu izklāsts un motīvu daļa. Personām, apzinot tiesu praksi pēc būtības izskatītajās administratīvo pārkāpumu lietās, esot iespējams gūt priekšstatu par to, kādos gadījumos apelācijas tiesvedība tiek ierosināta.

Tāpat Saeima uzsver, ka Kodeksa 289.²⁰ panta piektā un septītā daļa neliedz apelācijas instances tiesai tiesības īpaši nozīmīgās lietās norādīt motīvus, kuru dēļ tā pieņēmusi lēmumu par atteikšanos ierosināt apelācijas tiesvedību. Ja apelācijas instances tiesas tiesneši konstatē, ka lēmuma pieņemšanas procesā ir vērtēti būtiski vai sarežģīti un neviennozīmīgi jautājumi, tad tiesa varot norādīt atteikuma motīvus.

4.3. Izvērtējot apelācijas tiesvedības ierosināšanas pamata esību, kā arī izskatot apelācijas sūdzību pēc būtības, netiekot vienādā mērā izlemts jautājums par apelācijas sūdzību. Tādēļ abos šajos gadījumos nebūtu jānodrošina iespēja pieteikt noraidījumu tiesnesim. Tas, ka noraidījumu var pieteikt vienīgi tad, kad lieta tiek iztiesāta pēc būtības, nevis tad, kad tiek izlemti procesuāla rakstura jautājumi, esot paredzēts arī citos likumos (*sk. Kriminālprocesa likuma 71.–73. pantu un Civilprocesa likuma 19.–22. pantu*). Tiesas objektivitāti tajā procesa stadijā, kurā tiek izvērtēta apelācijas sūdzības pieņemamība, stiprinot koleģialitātes princips – šaubu gadījumā apelācijas tiesvedības ierosināšanas pamata esību pārbaudot nevis viens tiesnesis, bet trīs tiesneši. Turklāt arī šajā procesa stadijā tiesnesim esot pienākums atstatīties, ja vienalga kādu apstākļu dēļ varētu rasties šaubas par viņa objektivitāti.

4.4. Kodeksa 213. pantā norādīto administratīvo pārkāpumu lietu izskatīšanas kārtība atbilstot no Satversmes 92. panta pirmā teikuma izrietošajai tiesas objektivitātes prasībai.

Kodeksa 213. pantā norādīto administratīvo pārkāpumu lietās kompetentā institūcija (amatpersona) uzsākot administratīvā pārkāpuma lietvedību un sastādot administratīvā pārkāpuma protokolu, saucot personu pie administratīvās atbildības, taču nevērtējot lietas faktiskos apstākļus pēc būtības un neuzliekot personai administratīvo sodu. Savukārt tiesa, izvērtējot konkrētās lietas faktiskos un tiesiskos apstākļus, lemjot par to, vai persona ir atzīstama par vainīgu attiecīgā administratīvā pārkāpuma izdarīšanā, un, ja atzinusi personu par vainīgu, tad uzliekot tai sodu. Tādējādi Kodeksa 213. pantā norādīto administratīvo pārkāpumu lietās „apsūdzības uzturētāja” lomu uzņemoties institūcija, kas sastāda administratīvā pārkāpuma protokolu, bet tiesa izlemjot jautājumu par personas vainu un sodīšanu. Tiesai šā jautājuma izlemšana esot uzticēta tādēļ, ka par attiecīgajiem administratīvajiem pārkāpumiem ir paredzēts tāds sods kā administratīvais arests. Turklāt esot arī tādi pārkāpumi, kuru izskatīšanu to sevišķās dabas dēļ nebūtu pieļaujams uzticēt iestādei (amatpersonai), bet tikai tiesai, piemēram, iestāžu amatpersonu izdarītie pārkāpumi.

Izskatot Kodeksa 213. pantā norādīto administratīvo pārkāpumu lietas, tiesa nevis pierādot pie administratīvās atbildības sauktās personas vainu, bet gan vērtējot lietas apstākļus un pierādījumus, kā arī secinot, vai persona ir vainīga administratīvā pārkāpuma izdarīšanā. Šos pašus jautājumus tiesa noskaidrojot arī gadījumos, kad tā izskata citu Kodeksā paredzēto administratīvo pārkāpumu lietas. Atšķiroties vienīgi tas, ka Kodeksa 213. pantā norādīto administratīvo pārkāpumu lietās rajona (pilsētas) tiesas tiesnesis var personai uzlikt administratīvo sodu. Tomēr soda uzlikšana personai, vērtējot attiecīgās lietas apstākļus un soda samērīgumu, esot tipiska tiesas spriešanas funkcija. Tas, vai administratīvo pārkāpumu lietās „apsūdzības uzturētāja” loma būtu piešķirama prokuroram, izdarot attiecīgus grozījumus Kodeksā, esot tiesībpolitisks jautājums. Tas esot likumdevēja kompetencē un neesot izvērtējams Satversmes tiesā.

5. Pieaicinātā persona – Tieslietu ministrija – norāda, ka regulējums, kas ļauj tiesai ar rezolūcijas veidā sastādītu lēmumu atteikties ierosināt apelācijas tiesvedību administratīvo pārkāpumu lietās, atbilst Satversmes 92. panta pirmajam teikumam.

5.1. Tieslietu ministrija pievienojas Saeimas atbildes rakstā paustajam, ka pamattiesību ierobežojumam ir leģitīms mērķis un šis ierobežojums ir samērīgs. Papildus Tieslietu ministrija norāda, ka pēc 2016. gada 9. jūnija grozījumiem Kodeksā apgabaltiesās ir būtiski samazinājies neizskatīto administratīvo pārkāpumu lietu skaits. Proti, kopējais neizskatīto administratīvo pārkāpumu lietu

skaits, salīdzinot 2016. gada pirmo pusgadu ar 2017. gada pirmo pusgadu, esot samazinājies vairāk nekā četras reizes. Kodeksa 213. panta kārtībā izskatāmo, bet vēl neizskatīto lietu skaits samazinājies 2,7 reizes, savukārt pārējo neizskatīto administratīvo pārkāpumu lietu skaits – gandrīz piecas reizes. Tāpat, salīdzinot 2016. gada pirmo pusgadu ar 2017. gada pirmo pusgadu, 1,5 reizes esot samazinājies vidējais administratīvā pārkāpuma lietas izskatīšanas ilgums.

5.2. Rajona (pilsētas) tiesa, izskatot Kodeksa 213. pantā norādīto administratīvo pārkāpumu lietas un lemjot par soda uzlikšanu, pati nevācot pierādījumus un neesot ieinteresēta lietas iznākumā. Tiesa vērtējot iestādes savāktos pierādījumus, noskaidrojot, vai ir izdarīts administratīvais pārkāpums, vai attiecīgā persona ir vainīga tā izdarīšanā, vai šo personu var saukt pie administratīvās atbildības, vai pastāv atbildību pastiprinoši vai mīkstinoši apstākļi, kā arī noskaidrojot citus apstākļus, kam ir nozīme lietā. Tas, ka pierādīšanas pienākums ir nevis tiesai, bet gan iestādei, izrietot no Kodeksa 243. panta otrās daļas. Tādējādi Kodeksa 213. pants neierobežojot personai Satversmes 92. pantā noteiktās tiesības uz taisnīgu tiesu.

6. Pieaicinātā persona – tiesībsargs – norāda, ka regulējums, kas paredz apelācijas instances tiesai tiesības ar lēmumu, kas sastādīts rezolūcijas veidā, atteikties ierosināt apelācijas tiesvedību administratīvā pārkāpuma lietā, neatbilst Satversmes 92. panta pirmajam teikumam.

6.1. Administratīvo pārkāpumu lietas nosacīti varot iedalīt tādās lietās, kuras: 1) pielīdzināmas krimināllietām; 2) pielīdzināmas civillietām; 3) nesatur kritērijus, pēc kuriem tās varētu pielīdzināt citai lietu kategorijai. Lai noteiktu, vai konkrēta lieta ir skatāma Konvencijas 6. panta krimināltiesiskajā aspektā, tā esot jāizvērtē pēc trim kritērijiem, proti, pēc konkrētā nodarījuma kvalifikācijas valsts tiesību aktos, pēc tā rakstura un smaguma, kā arī pēc personai par šo nodarījumu draudošā soda bardzības.

Tie administratīvie pārkāpumi, par kuriem kā sankcija ir paredzēts naudas sods vai administratīvais arests, esot pielīdzināmi krimināllietām. Taču Kodeksā esot paredzēti arī tādi administratīvie pārkāpumi, kurus ne pēc viena no minētajiem kritērijiem nevarētu pielīdzināt krimināllietai. Lai gan daļa no administratīvo pārkāpumu lietām nav pielīdzināmas krimināllietām, tomēr arī uz šo daļu esot attiecināmas Satversmes 92. panta pirmajā teikumā minētās tiesības, tostarp iespēja pārsūdzēt tiesas spriedumu ikvienā administratīvā pārkāpuma lietā.

6.2. Kodeksa 289.²⁰ pants neliedzot lietas dalībniekiem pārsūdzēt pirmās instances tiesas spriedumu apelācijas instances tiesā. Kodeksa 289.¹⁷ panta trešajā

daļā esot noteikti apelācijas tiesvedības ierosināšanas pamati, kas vērtējami kā pārsūdzības ierobežojumi. Tas, ka pēc apelācijas sūdzības saņemšanas tiek izlemts jautājums par apelācijas tiesvedības ierosināšanu, atbilstot Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūrā nostiprinātajam principam, kas prasa apelācijas sūdzības pieņemamības izvērtēšanu. Apelācijas sūdzības pieņemamības izvērtēšana esot atzīstama par vienu no lietas pārskatīšanas veidiem Konvencijas Septītā protokola 2. panta izpratnē.

No Saeimā 2015. gada 9. decembrī iesniegtā likumprojekta Nr. 459/Lp12 „Grozījumi Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksā” anotācijas izrietot, ka par galveno pamatu iepriekš spēkā bijušā regulējuma grozīšanai kļuvis tas apstāklis, ka līdzīga kārtība ir paredzēta Civilprocesa likumā attiecībā uz maza apmēra prasībām. Tomēr Civilprocesa likumā un Kodeksā noteiktajā kārtībā tiekot skatītas atšķirīgas lietas un tiesa vērtējot atšķirīgas tiesiskās attiecības. Tāpat atšķirīgi tiekot regulēta, piemēram, konkrētās tiesvedības procesuālā kārtība, kā arī procesuālo attiecību subjektu rīcība, tiem īstenojot savas procesuālās tiesības vai izpildot procesuālos pienākumus. Lai gan Kodeksa 289.²⁰ panta septītajā daļā ietvertajam pamattiesību ierobežojumam varot būt leģitīms mērķis – citu cilvēku tiesību aizsardzība, tomēr likumdevēja sniegtais minēto grozījumu nepieciešamības pamatojums esot vērtējams kritiski. Taču neesot pamata uzskatīt, ka ar Kodeksa 289.¹⁷ panta trešajā daļā paredzētajiem pārsūdzības ierobežojumiem tiktu nesamērīgi ierobežotas personas tiesības uz tiesas nolēmuma pārsūdzību.

Lai pārliecinātos, vai pastāv Kodeksa 289.¹⁷ panta trešajā daļā minētie apelācijas tiesvedības ierosināšanas pamati, tiesai konkrēto lietu vajagot skatīt ne tikai apelācijas sūdzības kontekstā, bet ņemot vērā visus lietā esošos materiālus. Tātad tiesa, vērtējot norādītos apelācijas tiesvedības ierosināšanas pamatus, faktiski veicot lietas tiesisko un faktisko apstākļu izvērtējumu.

6.3. Tiesības uz motivētu tiesas nolēmumu esot cieši saistītas ar tiesībām uz lietas apstākļu vispusīgu un objektīvu izvērtējumu, tiesībām uz publisku tiesas spriedumu un tiesībām uz nolēmuma pārsūdzību. Tomēr no Satversmes 92. panta pirmā teikuma izrietošais pienākums sniegt pamatojumu nevarot tikt interpretēts tādējādi, ka tiesai būtu jāsniedz detalizēta atbilde uz katru argumentu. Tas, kādam šim pamatojumam jābūt, varot atšķirties atkarībā no nolēmuma rakstura un esot nosakāms, ņemot vērā attiecīgās lietas apstākļus.

Kodeksa 289.²⁰ panta septītā daļa pieļaujot to, ka lēmums tiek pieņemts rezolūcijas veidā, bet neliedzot tiesai lēmumā pamatot atteikumu ierosināt apelācijas tiesvedību. Tomēr no Tiesībsarga birojā saņemto sūdzību rakstura izrietot secinājums, ka tiesas faktiski vienmēr lēmumu sastāda rezolūcijas veidā.

Tiesībsargs pauž šādu uzskatu: ņemot vērā administratīvo pārkāpumu lietu raksturu un Kodeksa 289.²⁰ panta septītās daļas piemērošanas praksi, nav pieļaujams tas, ka tiesnesis var brīvi izvēlēties – motivēt savu lēmumu par atteikšanos ierosināt apelācijas tiesvedību vai, tieši pretēji, sastādīt to rezolūcijas veidā, bez jebkāda pamatojuma.

6.4. Kodeksa 213. pantā norādīto administratīvo pārkāpumu lietu izskatīšanas process tiesā pēc būtības neatšķiroties no vispārējā tiesas procesa, kādā tiesa veic kontroli pār iestādes vai amatpersonas pieņemtā nolēmuma tiesiskumu un pamatotību. Likumdevējs pamatoti esot noteicis, ka tos administratīvos pārkāpumus, par kuriem kā sankcija paredzēts arests vai naudas sods, izskata tiesa, proti, neatkarīga un objektīva institūcija. Tiesa vērtējot attiecīgās lietas apstākļus un soda samērīgumu un tādējādi pildot tipisku tiesas spriešanas funkciju. Tiesa pati pēc savas iniciatīvas neuzsākot administratīvā pārkāpuma lietvedību, kā arī nevācot pierādījumus un neuzturot apsūdzību. Kodekss prokurora iesaistīšanos tiesas procesā paredzot tikai noteiktos gadījumos. Neesot konstatējams, ka izskatāmajā gadījumā administratīvā pārkāpuma procesā būtu iesaistīts prokurors un lieta tiesā izskatīta viņa prombūtnē. Tādējādi Kodeksa 213. pants atbilstot Satversmes 92. pantam.

7. Pieaicinātā persona – Latvijas Universitātes Juridiskās fakultātes docents Dr. iur. Edvīns Danovskis – norāda uz gadījumiem, kad tiesas lēmumam par atteikšanos ierosināt apelācijas tiesvedību administratīvā pārkāpuma lietā vajadzētu būt motivētam.

7.1. No Satversmes 89. un 92. panta kopsakarā ar Konvencijas Septītā protokola 2. panta pirmo daļu un Starptautiskā pakta par pilsoniskajām un politiskajām tiesībām (turpmāk – Pakts) 14. panta piekto daļu izrietot valsts pienākums nodrošināt pārsūdzības iespēju administratīvo pārkāpumu lietās. Pārsūdzības tiesību apjomam un pārsūdzības kārtībai vajagot nodrošināt to, lai būtu iespējams sasniegt pārsūdzības mērķi – pārbaudīt tiesas nolēmuma tiesiskumu un pamatotību, kā arī novērst kļūdas, ko, iespējams, pieļāvusi zemākas instances tiesa.

Kodeksa 289.¹⁷ panta trešajā daļā ietvertie apelācijas sūdzības ierosināšanas pamati paredzot personai tiesības iebilst pret jebkuru rajona (pilsētas) tiesas kļūdu – gan materiālo tiesību normu pārkāpumiem (nepareiza soda apmēra noteikšana, pārkāpuma juridiskā kvalifikācija, materiālo tiesību normu iztulkošana), gan procesuālo tiesību normu pārkāpumiem un pierādījumu novērtēšanā pieļautajām kļūdām. Tādējādi tiek sasniegts pārsūdzības mērķis.

7.2. Ja valstij ir pienākums nodrošināt pārsūdzības iespēju administratīvo pārkāpumu lietās, tad tai vajagot nodrošināt arī to, lai pārsūdzības rezultātā pieņemtais nolēmums ir motivēts.

Rezolūcijas veidā sastādīts lēmums par atteikšanos ierosināt apelācijas tiesvedību liedzot sūdzības iesniedzējam, kā arī sabiedrībai uzzināt, kāpēc viņa iebildumi ir noraidīti. Jebkura tiesas vai tiesnešu nolēmuma autoritāte izrietot nevis no tā, ka tas ir pieņemts vienprātīgi, bet gan no šā nolēmuma pamatojuma. Tiesiskā valstī mēraukla, pēc kuras tiek vērtēts tiesas darba rezultāts un uzticēšanās tiesu varai, visupirms esot nolēmuma pamatojums, nevis fakts, ka šo nolēmumu pieņēmis tiesnesis.

Apelācijas sūdzībās nereti tiek atkārtoti tie paši argumenti, kuri jau bijuši iekļauti sūdzībā rajona (pilsētas) tiesai un kurus tiesa jau noraidījusi. Esot arī tādi gadījumi, kad sūdzībā norādītie argumenti ir acīmredzami nepareizi. Tad tiesai neesot pienākuma atbildēt uz visiem sūdzībā ietvertajiem argumentiem – tā varot norādīt vienīgi to, ka šie argumenti ir pietiekami analizēti rajona (pilsētas) tiesas nolēmumā un apelācijas instances tiesa tiem pievienojas. Tomēr Kodeksa 213. pantā minēto administratīvo pārkāpumu lietās pirmā reize, kad persona var argumentēt rajona (pilsētas) tiesas nolēmuma nepareizību, ir tad, kad persona iesniedz apelācijas sūdzību. Šādu argumentu neatspēkošana tiesas nolēmumā liedzot sasniegt apelācijas tiesvedības mērķi – pārliecināties, ka rajona (pilsētas) tiesas nolēmums ir likumīgs un pamatots.

Motīvu nenorādīšana tiesas lēmumā par atteikšanos ierosināt tiesvedību esot nevēlama arī vienotas tiesu prakses veidošanas aspektā. Tieši nepareizu apelācijas sūdzības iesniedzēja argumentu atspēkošanas ceļā visai bieži tiek veidota judikatūra. Tā kā administratīvo pārkāpumu lietās nav kasācijas instances, vienotas tiesu prakses trūkums šajās lietās esot būtiska problēma.

8. Pieaicinātā persona – Latvijas Universitātes Juridiskās fakultātes lektore Anita Kovaļevska – norāda, ka konkrētajā gadījumā izšķiroša nozīme ir Kodeksa 289.²⁰ panta septītās daļas piemērošanai. Šī norma atbilstot Satversmes 92. panta pirmajam teikumam, ja tiek interpretēta tādējādi, ka situācijās, kad rezolūcijas formā nav iespējams pietiekami pamatot atteikumu ierosināt apelācijas tiesvedību, lēmums sastādāms atsevišķa procesuālā dokumenta formā, tajā ietverot arī motīvu daļu.

8.1. Satversmes 92. panta pirmais teikums garantējot tiesības pārsūdzēt tiesas spriedumu ikvienā krimināllietā, kā arī administratīvo pārkāpumu lietās. No Latvijai saistošajām starptautisko tiesību normām izrietot pienākums nodrošināt

tiesības uz pārsūdzību arī administratīvo pārkāpumu lietās, noteikti vismaz tādās, kurās kā sankcija var tikt noteikta ar brīvības atņemšanu saistīts sods. Konkrētajā gadījumā Kodekss paredzot tiesības pārsūdzēt pirmās instances tiesas spriedumu visās administratīvo pārkāpumu lietās.

Tāda procedūra, ka personai jāsaņem atļauja pārsūdzēt tiesas spriedumu, neesot pretrunā ar Pakta 14. panta piekto daļu, kā arī Konvencijas Septītā protokola 2. pantu. Pakta 14. panta piektās daļas izpratnē būtiski esot tas, lai šīs procedūras ietvaros augstāka instance izvērtētu gan pierādījumu un tiesību jautājumus, gan notiesāšanu un noteikto sodu. No Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūras izrietot secinājums, ka šī procedūra, ja tāda tiek noteikta, ir uzskatāma par tiesību uz tiesas nolēmuma pārsūdzību ierobežojumu.

Tiesai atbilstoši Kodeksa 289.¹⁷ panta trešajai daļai, izlemjot jautājumu par apelācijas tiesvedības ierosināšanu, esot jāvērtē lietas faktiskie un tiesiskie apstākļi pēc būtības. Lēmums par atteikšanos ierosināt apelācijas tiesvedību varot tikt pieņemts tikai tad, ja nepastāv neviens no apelācijas tiesvedības ierosināšanas pamatiem, proti, tad, kad tiek konstatēts, ka nav pieļauti ne tādi materiālo un procesuālo tiesību normu pārkāpumi, nedz arī tādas kļūdas pierādījumu un lietas apstākļu vērtēšanā, kas varēja ietekmēt lietas iznākumu. Ja vien lēmums par atteikšanos ierosināt apelācijas tiesvedību ir pietiekami pamatots, tad neesot iemesla uzskatīt, ka būtu pārkāptas tiesības uz pārsūdzību. Izskatāmajā gadījumā tiesību uz tiesas nolēmumu pārsūdzību ierobežojums esot noteikts ar likumu, tam esot legītīms mērķis un tas esot samērīgs.

8.2. Tas, ka atbilstoši Kodeksa 289.²⁰ panta septītajai daļai tiesa lēmumu par atteikšanos ierosināt apelācijas tiesvedību pieņem rezolūcijas veidā, neesot uzskatāms par nesamērīgu pamattiesību ierobežojumu. Atbilstoši minētajai tiesību normai lēmumu pieņemot trīs tiesneši koleģiāli, nevis tiesnesis vienpersoniski. Turklāt atteikšanās ierosināt apelācijas tiesvedību esot iespējama tikai tad, ja par to vienbalsīgi izlemj visi tiesneši. No Latvijai saistošajām starptautisko tiesību normām izrietot arī tas, ka lēmuma pamatojums var būt ļoti īss. Nedz Kodekss, nedz arī citi procesuālie likumi precīzi nenosakot rezolūcijas saturu. Arī rezolūcijā varot tikt iekļauts īss lēmuma pamatojums. Tātad rezolūcijas forma pati par sevi neizslēdzot to, ka attiecīgais lēmums var būt pietiekami pamatots.

Secinājumu daļa

9. Satversmes 92. panta pirmais teikums nosaka: „Ikviens var aizstāvēt savas tiesības un likumiskās intereses taisnīgā tiesā.”

Satversmes tiesa ir atzinusi, ka jēdziens „taisnīga tiesa” ietver divus aspektus, proti, „taisnīga tiesa” kā neatkarīga tiesu varas institūcija, kas izskata lietu, un „taisnīga tiesa” kā pienācīgs, tiesiskai valstij atbilstošs process, kurā lieta tiek izskatīta. Satversmes 92. pants paredz valstij gan pienākumu izveidot attiecīgu tiesu institūciju sistēmu, gan arī pienākumu pieņemt procesuālās normas, atbilstoši kurām tiesa lietas izskatītu kārtībā, kas nodrošinātu šo lietu taisnīgu un objektīvu izspriešanu (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2002. gada 5. marta sprieduma lietā Nr. 2001-10-01 secinājumu daļas 2. punktu un 2008. gada 9. maija sprieduma lietā Nr. 2007-24-01 8. punktu*).

Taisnīga tiesa kā pienācīgs, tiesiskai valstij atbilstošs tiesas process aptver vairākus elementus – savstarpēji saistītas tiesības –, piemēram, tiesības uz pieeju tiesai, pušu līdztiesības un sacīkstes principu, tiesības tikt uzklautam, tiesības uz motivētu tiesas spriedumu, kā arī tiesības uz pārsūdzību (*sk. Satversmes tiesas 2008. gada 5. novembra sprieduma lietā Nr. 2008-04-01 8.2. punktu un 2010. gada 17. maija sprieduma lietā Nr. 2009-93-01 8.3. punktu*). Tāpēc valsts pienākums ir izveidot tādu lietu izskatīšanas kārtību, lai persona varētu efektīvi aizsargāt savas tiesības un likumīgās intereses.

9.1. Noskaidrojot Satversmē noteikto pamattiesību saturu, jāņem vērā Latvijas starptautiskās saistības cilvēktiesību jomā. Valsts pienākums pildīt starptautiskās saistības cilvēktiesību jomā citstarp ir ietverts Satversmes 89. pantā, kas noteic, ka valsts atzīst un aizsargā cilvēka pamattiesības saskaņā ar Satversmi, likumiem un Latvijai saistošiem starptautiskajiem līgumiem. Konstitucionālā likumdevēja mērķis ir bijis panākt Satversmē ietverto cilvēktiesību normu harmoniju ar starptautiskajām cilvēktiesību normām (*sal.: Satversmes tiesas 2000. gada 30. augusta sprieduma lietā Nr. 2000-03-01 secinājumu daļas 5. punkts un 2007. gada 18. oktobra sprieduma lietā Nr. 2007-03-01 11. punkts*).

Izskatāmajā lietā Satversmes 92. panta pirmais teikums ir vērtējams citstarp kopsakarā ar Konvencijas 6. pantu (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2013. gada 28. marta sprieduma lietā Nr. 2012-15-01 12. punktu*). Interpretējot Satversmes un Konvencijas normas, jāmeklē tāds risinājums, kas nodrošinātu to harmoniju (*sal.: Satversmes tiesas 2005. gada 14. septembra sprieduma lietā Nr. 2005-02-0106 10. punkts*).

9.2. Pieteikumu iesniedzēji uzskata, ka administratīvo pārkāpumu lietas ir pielīdzināmas krimināllietām Konvencijas 6. panta izpratnē un tāpēc arī uz tām ir attiecināmas tādas pašas no tiesībām uz taisnīgu tiesu izrietošas garantijas, kādas ir krimināllietās (*sk., piemēram, lietas materiālu 2. sēj. 84.–85. lpp.*).

Satversmes tiesa, atsaucoties uz Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūru (*sk. Eiropas Cilvēktiesību tiesas 1976. gada 8. jūnija sprieduma lietā „Engel and Others v. the Netherlands”, pieteikumi Nr. 5100/71; Nr. 5101/71; Nr. 5102/71; Nr. 5354/72; Nr. 5370/72, 82. punktu*), ir norādījusi trīs kritērijus, pēc kuriem var konstatēt, vai attiecīgā lieta ir skatāma Konvencijas 6. panta 1. punkta krimināltiesiskajā aspektā. Šie kritēriji ir šādi:

1) konkrētā nodarījuma kvalifikācija valsts tiesību aktos, to saistot ar krimināltiesībām;

2) konkrētā nodarījuma raksturs un smagums;

3) attiecīgajai personai par nodarījumu draudošā soda bardzība (*sk. Satversmes tiesas 2016. gada 15. novembra sprieduma lietā Nr. 2015-25-01 13. un 14. punktu*).

Lai būtu piemērojams Konvencijas 6. pants tā krimināltiesiskajā aspektā, pietiek ar to, ka izpildās kaut viens no minētajiem kritērijiem (*sk. Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2003. gada 11. februāra sprieduma lietā „Ringvold v. Norway”, pieteikums Nr. 34964/97, 36.–42. punktu un 1976. gada 8. jūnija sprieduma lietā „Engel and Others v. the Netherlands”, pieteikumi Nr. 5100/71; Nr. 5101/71; Nr. 5102/71; Nr. 5354/72; Nr. 5370/72, 82. punktu*). Tātad gadījumā, ja tiktu atzīts pārkāpuma krimināltiesiskais raksturs pēc būtības vai ja par konkrēto pārkāpumu personai draudētu tāda sankcija, kas pēc sava rakstura un smaguma vispārīgi iederētos krimināltiesību jomā, Konvencijas 6. panta 1. punkts tā krimināltiesiskajā aspektā būtu piemērojams. Otrais un trešais kritērijs ir alternatīvi. Ja katra atsevišķā kritērija izvērtēšanas rezultātā nav iespējams nonākt pie skaidra secinājuma, tad šo kritēriju pārbaudē pieļaujama arī kumulatīvas pieejas izmantošana (*sk. Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2007. gada 31. jūlija sprieduma lietā „Zaicevs pret Latviju”, pieteikums Nr. 65022/01, 31. punktu*).

Kodeksā citstarp ir ietverti tādi administratīvo pārkāpumu sastāvi, kuriem īstenojoties kā sankciju var piemērot naudas sodu, kas pēc apmēra atbilst krimināltiesiskai sankcijai pielīdzināmam sodam, vai administratīvo arestu. No pieteikumiem pievienotajiem dokumentiem izriet, ka katram no Pieteikumu iesniedzējiem kā sankcija piemērots kāds no šiem soda veidiem (*sk. lietas materiālu 1. sēj. 16.–24. lpp., 2. sēj. 41.–46. un 149.–156. lpp., 3. sēj. 58.–65. un 106.–110. lpp.*). Satversmes tiesa jau ir atzinusi, ka gadījumā, ja par administratīvo pārkāpumu var tikt piemērots krimināltiesiskai sankcijai pielīdzināms sods, uz to attiecināms Konvencijas 6. panta 1. punkts tā krimināltiesiskajā aspektā (*sal.: Satversmes tiesas 2013. gada 28. marta sprieduma lietā Nr. 2012-15-01 13.2.2. punkts*).

Tomēr Kodeksā ir ietverti arī tādi administratīvo pārkāpumu sastāvi, kuriem īstenojoties piemērojama sods pēc tā rakstura un bardzības nav uzskatāms par krimināltiesiskai sankcijai pielīdzināmu sodu. Piemēram, par administratīvā pārkāpuma izdarīšanu var piemērot brīdinājumu. Turklāt atbilstoši Kodeksa 26. panta pirmajai daļai arī naudas sodu var piemērot minimālā, proti, divu *euro* apmērā.

Ja konkrētā lieta ir pielīdzināma krimināllietai Konvencijas 6. panta izpratnē, uz to attiecas arī Konvencijas Septītā protokola 2. pants. Tas noteic, ka ikvienai personai, kuru tiesa atzinusi par vainīgu noziedzīga nodarījuma izdarīšanā, ir tiesības uz vainas pierādījuma vai sprieduma pārskatīšanu augstākā instancē. Tas pats pants paredz, ka izņēmumi šo tiesību īstenošanā ir pieļaujami, piemēram, attiecībā uz maznozīmīgiem pārkāpumiem.

Tātad Konvencijas Septītā protokola 2. panta minimālais standarts noteic valsts pienākumu nodrošināt pārsūdzības tiesības tajās lietās, kas ir pielīdzināmas krimināllietām Konvencijas 6. panta izpratnē, ja vien valsts nav izmantojusi tiesības paredzēt citādu procedūru, piemēram, attiecībā uz maznozīmīgiem pārkāpumiem.

Tomēr likumdevējs ir tiesīgs noteikt augstāku pamattiesību aizsardzības līmeni, nekā nosaka Konvencija, un no Konvencijas 6. panta 1. punkta izrietošās tiesības un procesuālās garantijas, kas paredzētas krimināllietās, attiecināt arī uz administratīvo pārkāpumu lietām. Likumdevējs Kodeksa 289.¹⁷ panta pirmajā daļā ir noteicis tiesības ikvienā administratīvā pārkāpuma lietā pieņemt nolēmumu pārsūdzēt augstākā instancē un nav paredzējis izņēmumus pat attiecībā uz maznozīmīgiem pārkāpumiem. Tātad likumdevējs no Satversmes 92. panta pirmā teikuma izrietošās tiesību uz taisnīgu tiesu garantijas ir attiecinājis uz visām administratīvo pārkāpumu lietām.

Līdz ar to valsts pienākums ir izveidot tādu administratīvo pārkāpumu lietu izskatīšanas kārtību, kas personai nodrošinātu no Satversmes 92. panta pirmā teikuma izrietošās tiesību uz taisnīgu tiesu garantijas – tādas pašas kā krimināllietās.

10. Pieteikumu iesniedzēji norāda, ka vairākas Kodeksa normas neatbilst Satversmes 92. panta pirmajam teikumam, jo tās nenodrošinot pienācīgu, tiesiskai valstij atbilstošu procesu, kurā tiek izskatītas administratīvo pārkāpumu lietas. Proti, Kodeksa 289.²⁰ panta piektā un septītā daļa liedzot pieeju apelācijas instances tiesai, nenodrošinot tiesības uz motivētu tiesas nolēmumu, kā arī paredzot tādu lietas izskatīšanas kārtību, kas nenodrošinot lietas izspriešanas

objektivitāti. Savukārt Kodeksa 213. pants neatbilstot Satversmes 92. panta pirmajam teikumam tāpēc, ka, izskatot minētajā tiesību normā norādīto administratīvo pārkāpumu lietas, netiekot nodrošināta tiesas objektivitāte.

Ievērojot to, ka Kodeksa 213. pants attiecas uz administratīvo pārkāpumu lietu izskatīšanu pirmās instances tiesā, bet pārējās apstrīdētās Kodeksa normas nosaka kārtību, kādā pieņemams lēmums par atteikšanos ierosināt apelācijas tiesvedību, Satversmes tiesa vispirms izvērtēs Kodeksa 213. panta atbilstību Satversmes 92. panta pirmajam teikumam.

11. R. Bētiņš pieteikumā norāda, ka Kodeksa 213. pants neatbilst Satversmes 92. panta pirmajam teikumam, jo šajā tiesību normā norādīto administratīvo pārkāpumu lietas tiekot skatītas tādā procedūrā, kas atbilstot lietas izskatīšanai iestādē. Rajona (pilsētas) tiesa nevis veicot tiesas spriešanas funkciju, bet gan esot uzņēmusies „apsūdzības uzturētāja” lomu, kas būtu jānodrošina prokuroram. Tādējādi tiekot pārkāpta tiesas objektivitātes prasība, kas izriet no Satversmes 92. panta pirmā teikuma (*sk. lietas materiālu 3. sēj. 98.–99. lpp.*).

Savukārt Saeima atbildes rakstā norāda, ka Kodeksa 213. pants un tajā norādīto administratīvo pārkāpumu lietu izskatīšanas kārtība nodrošinot tiesas objektivitāti. Šajā procesā „apsūdzības uzturētāja” lomu uzņēmoties nevis tiesa, bet gan institūcija, kas sastādījusi administratīvā pārkāpuma protokolu (*sk. lietas materiālu 3. sēj. 141.–143. lpp.*).

Līdz ar to Satversmes tiesai jāpārbauda, kāda kārtība ir noteikta Kodeksa 213. pantā norādīto administratīvo pārkāpumu lietu izskatīšanai un vai tā nodrošina personai Satversmes 92. pantā noteiktās tiesības uz lietas objektīvu izspriešanu.

11.1. Satversmes tiesas judikatūrā nostiprināta atziņa, ka likumdevējam ir plaša rīcības brīvība pieņemt procesuālos likumus un gan noteikt lietu kategorijas, kuras attiecīgajos procesos tiek skatītas, gan arī lemt par dažādu kategoriju lietu izskatīšanas kārtību (*sk. Satversmes tiesas 2010. gada 7. oktobra sprieduma lietā Nr. 2010-01-01 17. punktu*).

Kodeksa III sadaļa reglamentē valsts institūcijas un amatpersonas, kas ir pilnvarotas izskatīt noteiktas administratīvo pārkāpumu lietas. Kodeksa 213. pants nosaka tās administratīvo pārkāpumu lietas, kuru izskatīšana ir rajona (pilsētas) tiesas tiesneša kompetencē. Tātad šīs lietas, atšķirībā no citām Kodeksā norādītajām lietām, pēc būtības neizskata vispirms kāda valsts institūcija (iestāde) vai amatpersona, bet gan uzreiz izskata tiesa, pildot kontrolējošās iestādes funkcijas.

Tādējādi šobrīd administratīvo pārkāpumu lietās iespējams gan tas, ka lēmumu par administratīvo sodīšanu pieņem kontrolējošā iestāde un šis lēmums tiesā nonāk pārsūdzības rezultātā, gan arī tas, ka lēmumu par administratīvo sodīšanu pieņem rajona (pilsētas) tiesa, pildot kontrolējošās iestādes funkcijas.

Kā norāda Saeima, šāda atšķirīga administratīvo pārkāpumu lietu izskatīšanas kārtība attiecas aptuveni uz 40 Kodeksā norādītajiem administratīvo pārkāpumu sastāviem, kuriem īstenojoties kā sankcija ir piemērojams administratīvais arests. Turklāt Kodeksa 213. pantā ir minēti arī tādi administratīvie pārkāpumi, kuru izskatīšanu to sevišķās dabas dēļ nebūtu pieļaujams uzticēt iestādei (amatpersonai), bet gan tikai tiesai, piemēram, iestāžu amatpersonu izdarītie administratīvie pārkāpumi. Lietu piekritība rajona (pilsētas) tiesai kā iestādei, kas pieņem sākotnējo lēmumu, ir noteikta tādēļ, ka par attiecīgajiem pārkāpumiem kā sankcija citstarp ir paredzēts arests. Tas ir ar brīvības atņemšanu saistīts sods, ko nevar uzlikt valsts pārvaldes iestāde, bet var uzlikt tikai tiesa (*sk. lietas materiālu 3. sēj. 142. lpp.*).

Tātad likumdevējs savas rīcības brīvības ietvaros ir noteicis kārtību, kādā tiek izskatītas Kodeksa 213. pantā norādīto administratīvo pārkāpumu lietas.

11.2. Kodeksa 289.¹⁶ panta pirmā daļa noteic, ka Kodeksa 213. pantā norādīto administratīvo pārkāpumu lietas izskata mutvārdu procesā, taisot spriedumu Kodeksa divdesmit otrajā nodaļā noteiktajā kārtībā, un gadījumos, kas nav noregulēti Kodeksa divdesmit otrajā nodaļā, piemērojot divdesmit trešajā „a” nodaļā noteikto regulējumu.

No šajās Kodeksa nodaļās ietvertā regulējuma izriet tas, ka Kodeksa 213. pantā norādīto administratīvo pārkāpumu lietās kompetentā institūcija (amatpersona) uzsāk administratīvā pārkāpuma lietvedību un sastāda administratīvā pārkāpuma protokolu. Pēc administratīvā pārkāpuma protokola sastādīšanas tā nosūta lietas materiālus rajona (pilsētas) tiesai pēc piekritības. Savukārt rajona (pilsētas) tiesas tiesnesis izskata administratīvā pārkāpuma lietu pēc būtības mutvārdu procesā un sastāda vienu no šādiem spriedumiem: 1) par administratīvā soda uzlikšanu; 2) par lietvedības izbeigšanu; 3) par administratīvā pārkāpuma lietas nosūtīšanu pašvaldības administratīvajai komisijai jautājuma izlemšanai par audzinoša rakstura piespiedu līdzekļu piemērošanu nepilngadīgajam.

No Kodeksa 243. panta otrās daļas izriet tas, ka pierādīšanas pienākums tiesā ir iestādei, kas uzsākusi administratīvā pārkāpuma lietvedību. Atbilstoši Kodeksa 272. pantam tiesa, izskatot administratīvā pārkāpuma lietas materiālus un uzklusot tiesas sēdē lietas dalībniekus, izvērtē, vai ir izdarīts administratīvais

pārkāpums un vai to ir izdarījusi pie administratīvās atbildības sauktā persona, kā arī noskaidro citus apstākļus, kam ir nozīme lietas pareizā izlemšanā. Atšķirībā no citām administratīvo pārkāpumu lietām, Kodeksa 213. pantā minēto administratīvo pārkāpumu lietās tiesa personai var uzlikt administratīvo sodu.

Nav pamatots R. Bētiņa uzskats, ka Kodeksa 213. pantā norādīto administratīvo pārkāpumu lietās „apsūdzības uzturētāja” lomu ir uzņēmusies tiesa. Kā pamatoti norāda tiesībsargs, Kodeksa 213. pantā minēto administratīvo pārkāpumu lietu izskatīšanas process pēc būtības neatšķiras no vispārējā procesa, kādā tiesa veic kontroli pār iestādes vai amatpersonas pieņemtā nolēmuma tiesiskumu un pamatotību (*sk. lietas materiālu 4. sēj. 12.–14. lpp.*). Administratīvā pārkāpuma procesā, atšķirībā no administratīvā procesa, nav piemērojams objektīvās izmeklēšanas princips, proti, tiesa nevar pēc savas iniciatīvas iegūt pierādījumus. Tas nav pieļaujams, jo tādā gadījumā tiesa pēc savas iniciatīvas vāktu pierādījumus par personas vainu (*sk.: Briede J., Danovskis E., Kovaļevska A. Administratīvās tiesības. Mācību grāmata. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2016, 231. lpp.*). Administratīvā pārkāpuma process tiesā notiek, pamatojoties uz pierādījumiem, ko ieguvusi kompetentā institūcija.

Tātad Kodeksa 213. pantā norādīto administratīvo pārkāpumu lietas tiek izskatītas tādā kārtībā, kas nodrošina to objektīvu izspriešanu.

11.3. Tāpat, atsaucoties uz Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūru, R. Bētiņš norāda, ka objektivitātes prasības varot tikt pārkāptas, ja tiesa izskata lietu pēc būtības un apsūdz personu, klāt neesot prokuroram (*sk. lietas materiālu 3. sēj. 99. lpp.*).

Kā jau norādīts šā sprieduma 11.1. punktā, likumdevējam ir plaša rīcības brīvība lemt par dažādu kategoriju lietu izskatīšanas kārtību un citstarp noteikt arī gadījumus, kad lietas izskatīšanā piedalās prokurors.

Kodeksa 242. pants noteic, ka prokuroram ir tiesības: 1) ierosināt lietvedību par administratīvo pārkāpumu; 2) iepazīties ar lietas materiāliem; 3) piedalīties lietas izskatīšanā; 4) iesniegt protestu par lēmumu lietā un lēmumu, kurš pieņemts par sūdzību administratīvā pārkāpuma lietā; 5) veikt citas Prokuratūras likumā paredzētās darbības. Kodeksā ir noteikts, kādos gadījumos administratīvā pārkāpuma lietas izskatīšanā var piedalīties prokurors. Kā izriet no Kodeksa, lietas izskatīšanā rajona (pilsētas) tiesā prokurors var piedalīties gadījumos, kad viņš iesniedzis protestu vai vērsies tiesā, apstrīdot iestādes (amatpersonas) lēmumu (*sk. Kodeksa 289.⁶–289.⁷ pantu*).

Tātad Kodekss neparedz, ka apsūdzības funkciju administratīvā pārkāpuma procesā īstenotu prokurors. Kā jau tika secināts šā sprieduma 11.2. punktā,

Kodeksa 213. pantā norādīto administratīvo pārkāpumu lietās „apsūdzības uzturētāja” lomu uzņemas kompetentā institūcija (amatpersona), kas uzsāk administratīvā pārkāpuma lietvedību. No Satversmes 92. panta pirmā teikuma neizriet nedz personas subjektīvas tiesības prasīt prokurora piedalīšanos Kodeksa 213. pantā norādīta administratīvā pārkāpuma lietu izskatīšanā, nedz arī valsts pienākums šādas tiesības personai nodrošināt. Nav pamata uzskatīt, ka, izskatot lietu bez prokurora klātbūtnes, netiktu nodrošināta tās objektīva izspriešana.

Līdz ar to Kodeksa 213. pants atbilst Satversmes 92. panta pirmajam teikumam.

12. Pieteikumu iesniedzēji lūguši izvērtēt arī Kodeksa 289.²⁰ panta piektās un septītās daļas atbilstību Satversmes 92. panta pirmajam teikumam.

Kodeksa 289.²⁰ panta piektā daļa noteic: ja tiesnesis, kuram apelācijas sūdzība nodota izlemšanai, atzīst, ka apelācijas tiesvedības ierosināšana ir atsakāma, jo nepastāv tās ierosināšanas pamati, jautājumu par apelācijas tiesvedības ierosināšanu 10 dienu laikā izlemj trīs tiesneši koleģiāli. Atbilstoši Kodeksa 289.²⁰ panta septītajai daļai gadījumā, kad tiesneši vienbalsīgi atzīst, ka nepastāv neviens no Kodeksa 289.¹⁷ panta trešajā daļā minētajiem apelācijas tiesvedības ierosināšanas pamatiem, viņi pieņem lēmumu par atteikšanos ierosināt apelācijas tiesvedību. Lēmumu sastāda rezolūcijas veidā, norādot tiesnešus, kuri to pieņēma. Lēmums nav pārsūdzams. Par pieņemto lēmumu paziņo apelācijas sūdzības iesniedzējam.

Ņemot vērā to, ka Kodeksa 289.²⁰ panta piektā un septītā daļa (turpmāk – apstrīdētās normas) noteic kārtību, kādā pieņemams lēmums par atteikšanos ierosināt apelācijas tiesvedību, ir lietderīgi šīs normas, ciktāl tas iespējams, aplūkot kopsakarā.

13. No Satversmes 92. panta pirmā teikuma izriet valsts pienākums nodrošināt neatkarīgu tiesu izveidi un paredzēt taisnīgu lietu izskatīšanas procedūru (*sk. Satversmes tiesas 2008. gada 2. jūnija sprieduma lietā Nr. 2007-22-01 11. punktu*).

Kā jau secināts šā sprieduma 9.2. punktā, no Satversmes 92. panta pirmā teikuma izrietošās tiesību uz taisnīgu tiesu garantijas, kas ievērojamas krimināllietās, ir attiecinātas uz visām administratīvo pārkāpumu lietām. Tādēļ uz tām attiecas Konvencijas Septītā protokola 2. pants, kas reglamentē apelācijas tiesības krimināllietās.

Likumdevējs Kodeksa 289.¹⁷ panta pirmajā daļā ir garantējis tiesības ikvienā administratīvā pārkāpuma lietā pieņemto nolēmumu pārsūdzēt apelācijas instances tiesā. Minētā tiesību norma noteic, ka rajona (pilsētas) tiesas pieņemto nolēmumu apelācijas kārtībā var pārsūdzēt apgabaltiesā, bet prokurors var iesniegt apelācijas protestu.

Satversmes tiesa ir atzinusi: ja valsts šādas pārsūdzības iespējas ir paredzējusi, tiesas procesam jāatbilst tiesas pieejamības, taisnīgas procedūras un citiem tiesību uz taisnīgu tiesu aspektiem (*sk. Satversmes tiesas 2013. gada 21. oktobra sprieduma lietā Nr. 2013-02-01 11. punktu*).

Pieteikumu iesniedzēji norāda, ka apstrīdētās normas neatbilst vairākiem tiesību uz taisnīgu tiesu aspektiem. Proti, tās liedzot pieeju apelācijas instances tiesai, paredzot tādu lietu izskatīšanas kārtību, kas nenodrošinot lietas izspriešanas objektivitāti, kā arī nenodrošinot tiesības uz motivētu tiesas nolēmumu.

Apstrīdētās normas attiecas uz kārtību, kādā apgabaltiesas tiesnesis pēc sūdzības saņemšanas izlemj jautājumu par apelācijas tiesvedības ierosināšanu. Līdz ar to Satversmes tiesai jāizvērtē, vai personai ir nodrošināta pieeja tiesai apelācijas tiesvedības ierosināšanas aspektā, kā arī jāpārbauda, vai jautājums par apelācijas tiesvedības ierosināšanu administratīvo pārkāpumu lietās tiek izskatīts tādā kārtībā, kas nodrošina to taisnīgu un objektīvu izlemšanu.

14. Pieteikumu iesniedzēji norāda, ka viņi tiesai iesnieguši apelācijas sūdzības par pirmās instances tiesas spriedumiem, tomēr apelācijas instances tiesa, pamatojoties uz apstrīdētajām normām, esot atteikusies ierosināt apelācijas tiesvedību. Tādējādi Pieteikumu iesniedzējiem esot aizskartas Satversmes 92. panta pirmajā teikumā noteiktās tiesības uz pieeju apelācijas instances tiesai.

Savukārt Saeima norāda, ka apstrīdētās normas neliedz Pieteikumu iesniedzējiem pieeju apelācijas instances tiesai, jo viņiem esot nodrošinātas tiesības pārsūdzēt pirmās instances tiesas spriedumu.

14.1. Valsts pienākums nodrošināt tiesības uz tiesas pieejamību administratīvo pārkāpumu lietās izpaužas tādējādi, ka personai ir jābūt nodrošinātām tiesībām uz pārsūdzību vismaz vienā instancē. Konvencijas Septītā protokola 2. panta izpratnē tiesības uz pārsūdzību ir nodrošinātas arī tad, ja personai vispirms jāvēršas tiesā ar lūgumu izskatīt tās iesniegto apelācijas sūdzību, neatkarīgi no tā, vai pēc iesniegtās apelācijas sūdzības apelācijas tiesvedība tiks uzsākta vai ne (*sk.: Explanatory Report to the Protocol No. 7 to the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms, 1984, para. 19*).

Apstrīdētās normas neliedz personai pārsūdzēt pirmās instances tiesas spriedumu, bet gan noteic kārtību, kādā tiesa pieņem lēmumu par atteikšanos ierosināt apelācijas tiesvedību. Tādā veidā tiek nodrošināta procesuālā ekonomija. Arī Satversmes tiesa jau ir secinājusi, ka regulējums, kas paredz augstākas instances tiesai iespēju atteikties ierosināt tiesvedību, nodrošina tiesas darbības efektivitāti, dodot iespēju novirzīt resursus citu lietu izskatīšanai (*sal.: Satversmes tiesas 2013. gada 21. oktobra sprieduma lietā Nr. 2013-02-01 10. punkts*). Tieslietu ministrija norāda, ka apstrīdētās normas šo mērķi sasniedz, jo pēc to pieņemšanas esot būtiski samazinājies neizskatīto administratīvo pārkāpumu lietu skaits apgabaltiesās un tādējādi esot iespējams novirzīt resursus citu lietu izskatīšanai (*sk. lietas materiālu 1. sēj. 125.–128. lpp.*).

Atbilstoši Kodeksa 289.¹⁹ pantam pēc apelācijas sūdzības saņemšanas rajona (pilsētas) tiesas tiesnesis pārbauda, vai ir ievērota apelācijas sūdzības iesniegšanas kārtība, citstarp pārlicinoties par to, vai sūdzībā ir norādīts kāds no Kodeksa 289.¹⁷ panta trešajā daļā noteiktajiem apelācijas tiesvedības ierosināšanas pamatiem. Ja šī kārtība ir ievērota, tiesnesis apelācijas sūdzību kopā ar lietas materiāliem nosūta apgabaltiesai pēc piekritības.

Kā izriet no apstrīdētajām normām, saņemto apelācijas sūdzību sākotnēji izvērtē viens apgabaltiesas tiesnesis, citstarp iepazīstoties ar tās saturu, tiesas spriedumu un lietas materiāliem. Ja tiesnesis atzīst, ka nav pamata apelācijas tiesvedības ierosināšanai, tad jautājumu par apelācijas tiesvedības ierosināšanu izlemj trīs apgabaltiesas tiesneši koleģiāli. No Kodeksa izriet, ka apelācijas tiesvedība ierosināma tikai tad, ja tiesneši secina, ka pastāv vismaz viens no Kodeksa 289.¹⁷ panta trešajā daļā noteiktajiem apelācijas tiesvedības ierosināšanas pamatiem.

Pieteikumu iesniedzēji uzskata, ka apstrīdētās normas neietverot skaidrus kritērijus, kādiem būtu jāatbilst apelācijas sūdzībai, un tādējādi pieļaujot lēmuma pieņemšanu uz tiesnešu subjektīva viedokļa pamata. Tomēr apstrīdētās normas nosaka vienīgi kārtību, kādā pieņemams lēmums par atteikšanos ierosināt apelācijas tiesvedību. Kritērijus, kas tiesai ir jāizvērtē, pirms tā pieņem lēmumu par atteikšanos ierosināt apelācijas tiesvedību, nosaka Kodeksa 289.¹⁷ panta trešā daļa, taču šī norma pieteikumos nav apstrīdēta. Satversmes tiesai nav pamata uzskatīt, ka tiesa, iepazīsies ar visiem lietas materiāliem, nevarētu vispusīgi un objektīvi izvērtēt, vai pastāv kāds no Kodeksa 289.¹⁷ panta trešajā daļā noteiktajiem apelācijas tiesvedības ierosināšanas pamatiem.

14.2. No lietas materiāliem izriet tas, ka Pieteikumu iesniedzējiem pieeja apelācijas instances tiesai netika liegta. Pieteikumu iesniedzēji ir iesnieguši

apelācijas sūdzības, un visas šīs sūdzības, izlemjot jautājumu par apelācijas tiesvedības ierosināšanu, ir izskatītas apelācijas instances tiesā, kura visos gadījumos ir secinājusi, ka nepastāv neviens no Kodeksa 289.¹⁷ panta trešajā daļā noteiktajiem apelācijas tiesvedības ierosināšanas pamatiem (*sk. lietas materiālu 1. sēj. 31. lpp., 2. sēj. 47. lpp., 3. sēj. 16., 53. un 115. lpp.*).

Līdz ar to apstrīdētās normas nodrošina personai no Satversmes 92. panta pirmā teikuma izrietošās tiesības uz pieeju tiesai apelācijas tiesvedības ierosināšanas aspektā.

15. A. Hāze pieteikumā norāda, ka apstrīdētās normas neatbilst Satversmes 92. panta pirmajam teikumam arī tādēļ, ka tās liedz pieteikt noraidījumu tiesnešiem, kuri lemj par apelācijas tiesvedības ierosināšanu. Tādējādi netiekot nodrošināta tiesas objektivitāte (*sk. lietas materiālu 2. sēj. 8.–9. lpp.*).

Savukārt Saeima atbildes rakstā norāda, ka apstrīdētās normas tiešām liedz pieteikt noraidījumu tiesnešiem, kuri izlemj jautājumu par apelācijas tiesvedības ierosināšanu, tomēr pastāv citi līdzekļi, kas nodrošina šo tiesnešu objektivitāti. Turklāt A. Hāze pieteikumā neesot norādījis nedz argumentus, kas liecinātu par kāda tiesneša iespējamu neobjektivitāti, nedz arī to, ka viņš būtu vēlējies pieteikt kādam tiesnesim noraidījumu (*sk. lietas materiālu 2. sēj. 69.–71. lpp.*).

15.1. Satversmes tiesa norādījusi, ka viens no Satversmes 92. panta pirmā teikuma elementiem ir arī tiesas objektivitātes jeb neitralitātes garantija (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2002. gada 20. jūnija sprieduma lietā Nr. 2001-17-0106 secinājumu daļas 2. punktu un 2005. gada 15. februāra sprieduma lietā Nr. 2004-19-01 6.3. punktu*).

Lai novērstu šaubas par tiesneša objektivitāti, lietas dalībniekiem tiek piešķirtas tiesības pieteikt tiesnesim noraidījumu. Tas ir procesuāls līdzeklis, kas palīdz kļiedēt pamatotas un saprātīgas šaubas par tiesneša spēju objektīvi izspriest lietu (*sal.: Satversmes tiesas 2013. gada 10. maija sprieduma lietā Nr. 2012-16-01 30.1. punkts*). Satversmes tiesa jau atzinusi, ka noraidījuma institūts ir viens no tiesu objektivitātes nodrošināšanas līdzekļiem (*sk. Satversmes tiesas 2005. gada 15. februāra sprieduma lietā Nr. 2004-19-01 7.2. punktu*). Arī Eiropas Cilvēktiesību tiesa atzinusi, ka noraidījuma institūts ir viens no tiesu objektivitātes izvērtēšanas objektīvā testa elementiem, kura ietvaros citstarp tiek noskaidrots, vai uz tiesu, kas izskata konkrētu lietu, tiek attiecinātas pietiekamas procesuālas garantijas, lai tiktu izslēgtas jebkādas leģitīmas šaubas par tās objektivitāti (*sk., piemēram, Eiropas Cilvēktiesību tiesas Lielās palātas 2009. gada 15. oktobra sprieduma lietā „Micalleff v. Malta”, pieteikums Nr. 17056/06, 93. punktu*).

No Kodeksa 289.⁸ panta sestās daļas izriet, ka lietas dalībniekiem ir tiesības pieteikt tiesnesim noraidījumu tikai tādā gadījumā, ja apelācijas tiesvedība ir ierosināta. Kodekss un tajā ietvertās apstrīdētās normas nepiešķir personai tiesības pieteikt noraidījumu tiesnešiem, kuri izlemj jautājumu par apelācijas tiesvedības ierosināšanu, jo šajā procesa stadijā persona netiek informēta par to, kuri tiesneši minēto jautājumu izlems. Arī A. Hāze pieteikumā norāda, ka to, kuri tiesneši izskatījuši viņa iesniegto apelācijas sūdzību, viņš uzzinājis tikai tad, kad saņēmis lēmumu par atteikšanos ierosināt apelācijas tiesvedību (*sk. lietas materiālu 2. sēj. 9. lpp.*).

Līdz ar to Satversmes tiesai jāpārbauda, vai attiecībā uz apelācijas tiesvedības ierosināšanu administratīvo pārkāpumu lietās personai tiesības uz pieeju tiesai ir garantētas arī tiesas objektivitātes aspektā.

15.2. Saeima atbildes rakstā ir norādījusi, ka tiesas objektivitāti tajā procesa stadijā, kurā tiek izlemts jautājums par apelācijas tiesvedības ierosināšanu, nodrošina vairāki līdzekļi. Proti, no apstrīdētajām normām izrietot, ka lēmumu par atteikšanos ierosināt apelācijas tiesvedību var pieņemt tikai trīs tiesneši koleģiāli. Turklāt šādam lēmumam vajagot būt pieņemtam vienbalsīgi. Ja kaut viens no trim tiesnešiem uzskata, ka pastāv vismaz viens no Kodeksa 289.¹⁷ panta trešajā daļā minētajiem apelācijas tiesvedības ierosināšanas pamatiem, tad tiesneši pieņemot lēmumu par apelācijas tiesvedības ierosināšanu. Turklāt arī šajā procesuālajā stadijā tiesnesim esot pienākums atstatīties, ja vienalga kādu apstākļu dēļ varētu rasties šaubas par viņa objektivitāti (*sk. lietas materiālu 2. sēj. 70. lpp.*).

Satversmes tiesa jau ir atzinusi, ka pastāv vairāki veidi, kā nodrošināt tiesas objektivitāti (*sal.: Satversmes tiesas 2005. gada 15. februāra sprieduma lietā Nr. 2004-19-01 7.3. punkts*).

Satversmes 83. pants paredz, ka „tiesneši ir neatkarīgi un vienīgi likumam padoti”. Satversmes 83. pantā ietvertais tiesnešu neatkarības princips prasa, lai tiesu sistēma nodrošinātu gan tiesas neatkarību kopumā, gan arī tiesneša neatkarību katrā konkrētajā lietā (*sk. Satversmes tiesas 2015. gada 23. novembra sprieduma lietā Nr. 2015-10-01 17.3. punktu*).

Lietu izskatīšanas pamatprincipus nosaka likums „Par tiesu varu”. Saskaņā ar minētā likuma 17. pantu tiesas pienākums ir, izskatot jebkuru lietu, noskaidrot objektīvo patiesību. Savukārt likuma „Par tiesu varu” 14. pantā noteikts tiesneša pienākums atstatīties no lietas izskatīšanas, ja viņš personiski tieši vai netieši ir ieinteresēts lietas iznākumā vai ja ir citi apstākļi, kas rada šaubas par viņa objektivitāti, kā arī likumā „Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu

darbībā” paredzētajos gadījumos. Tātad gan Satversme, gan likums „Par tiesu varu” paredz tiesnešu neatkarības un objektivitātes garantijas.

Satversmes tiesa jau ir atzinusi, ka tiesneša noraidījuma institūts ir pakārtots tiesneša pienākumam atstāties no lietas izskatīšanas (*sk. Satversmes tiesas 2005. gada 15. februāra sprieduma lietā Nr. 2004-19-01 7.3. punktu*). Tātad atbildība par to, lai būtu nodrošinātas tiesības uz objektīvu lietas izskatīšanu, visupirms gulstas uz konkrēto tiesnesi, kurš izskata lietu.

Lēmums par atteikšanos ierosināt apelācijas tiesvedību nav pārsūdzams. Tādēļ gadījumā, kad tiesnesim, kurš pieņēmis šādu lēmumu, vajadzēja atstāties no lietas izskatīšanas, bet viņš to nav izdarījis, personai vairs nav procesuālu līdzekļu, ar kuriem tā varētu aizsargāt savas pamattiesības uz lietas objektīvu izskatīšanu. Tādā gadījumā tas, ka tiesnesim ir pienākums atstāties no lietas izskatīšanas, nav pietiekama garantija tam, lai tiktu izslēgtas jebkādas leģitīmas šaubas par viņa objektivitāti.

15.3. Saeima atbildes rakstā norāda, ka noraidījumu tiesnesim var pieteikt vienīgi tad, kad lieta tiek iztiesāta pēc būtības, nevis tad, kad tiek izlemti procesuāla rakstura jautājumi. Lemjot par apelācijas tiesvedības ierosināšanu, tiek izvērtēts tas, vai sūdzība ir pirmšķietami pamatota, proti, vai pastāv izredzes uz tās apmierināšanu. Tādēļ šajā procesa stadijā personai nevajadzētu būt nodrošinātai iespējai pieteikt noraidījumu tiesnesim (*sk. lietas materiālu 2. sēj. 70. lpp.*).

Tomēr, kā jau tika secināts šā sprieduma 14.1. punktā, apelācijas instances tiesa, arī lemjot par apelācijas tiesvedības ierosināšanu, iepazīstas ar lietas materiāliem, pirmās instances tiesas spriedumu un iesniegtās sūdzības saturu. Ja apelācijas instances tiesa atsakās ierosināt apelācijas tiesvedību, tad tas ir galīgais nolēmums konkrētajā lietā. Jāņem vērā arī tas, ka uz administratīvo pārkāpumu lietām ir attiecināmas tādas pašas no Satversmes 92. panta pirmā teikuma izrietošas tiesību uz taisnīgu tiesu garantijas kā krimināllietās. Lai nodrošinātu personas tiesības uz taisnīgu tiesu atbilstoši Satversmes 92. panta pirmajam teikumam, arī tajā procesa stadijā, kad tiek izlemts jautājums par apelācijas tiesvedības ierosināšanu, lietas dalībniekiem jābūt nodrošinātām tiesībām līdz attiecīgā lēmuma pieņemšanai uzzināt, kuri tiesneši to pieņems, kā arī tiesībām pieteikt tiesnešiem noraidījumu.

Līdz ar to apstrīdētās normas, ciktāl tās neparedz tiesības pieteikt noraidījumu apelācijas instances tiesas tiesnešiem, kuri izlemj jautājumu par atteikšanos ierosināt apelācijas tiesvedību administratīvā pārkāpuma lietā, neatbilst Satversmes 92. panta pirmajam teikumam.

16. Pieteikumu iesniedzēji pauž arī tādu uzskatu, ka apstrīdētās normas liedz viņiem tiesības uz motivētu nolēmumu, jo apelācijas instances tiesa lēmumu par atteikšanos ierosināt apelācijas tiesvedību sastāda rezolūcijas veidā, nenorādot tā motīvus.

Pienākums norādīt tiesas nolēmumā tā motīvus un apjoms, kādā tie jānorāda, ir atkarīgs no konkrētā nolēmuma rakstura un lietas apstākļiem, kas vērtējami katrā individuālajā gadījumā (*sk., piemēram, Eiropas Cilvēktiesību tiesas 1994. gada 9. decembra sprieduma lietā „Ruiz Torija v. Spain”, pieteikums Nr. 18390/91, 29. punktu*). Turklāt pienākums norādīt motīvus nenozīmē prasību sniegt detalizētu atbildi uz katru argumentu (*sk. Eiropas Cilvēktiesību tiesas 1999. gada 21. janvāra sprieduma lietā „García Ruiz v. Spain”, pieteikums Nr. 30544/96, 26. punktu*). Tas it īpaši attiecas uz tiesas nolēmumiem, ar kuriem tiek izlemts jautājums par to, vai vispār tiks ierosināta apelācijas tiesvedība. Gadījumos, kad tiesa atsakās ierosināt tiesvedību, tai nav pienākuma sniegt detalizētu atteikuma pamatojumu, un atsevišķos gadījumos tai vispār nav pienākuma sniegt šādu pamatojumu [*sk. Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2009. gada 13. aprīļa sprieduma lietā „Kukkonen v. Finland (no. 2)”, pieteikums Nr. 47628/06, 24. punktu un 2001. gada 29. maija lēmumu lietā „Sawoniuk v. the United Kingdom”, pieteikums Nr. 63716/00*].

Satversmes tiesa jau ir atzinusi, ka taisnīga tiesa kā pienācīgs, tiesiskai valstij atbilstošs tiesas process ietver arī tiesības uz motivētu tiesas nolēmumu (*sal.: Satversmes tiesas 2010. gada 17. maija sprieduma lietā Nr. 2009-93-01 8.3. punkts*). Motivēta nolēmuma mērķis ir nodrošināt, lai gan lietas dalībnieki, gan sabiedrība varētu saprast, kā tiesa nonākusi pie tieši tāda un ne citāda lietas iznākuma, tādējādi izslēdzot tiesas patvaļas iespējamību (*sk. Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2011. gada 22. februāra sprieduma lietā „Lalmahomed v. the Netherlands”, pieteikums Nr. 26036/08, 43. punktu*).

Apstrīdētās normas regulē procesuālo kārtību, kādā tiek izlemts jautājums par atteikšanos ierosināt apelācijas tiesvedību. To, ka lēmumu par atteikšanos ierosināt apelācijas tiesvedību sastāda rezolūcijas veidā, *expressis verbis* noteic Kodeksa 289.²⁰ panta septītā daļa.

Tādēļ Satversmes tiesa vērtēs Kodeksa 289.²⁰ panta septītās daļas atbilstību Satversmes 92. panta pirmajam teikumam.

16.1. Pieteikumu iesniedzēji uzskata, ka tālab, lai tiktu nodrošinātas personas tiesības uz taisnīgu tiesu, atteikumam ierosināt apelācijas tiesvedību administratīvā pārkāpuma lietā vajadzētu būt motivētam. Šim viedoklim, analizējot administratīvo pārkāpumu lietu raksturu un apelācijas instances tiesas kompetenci

šo lietu izskatīšanā, pievienojas arī lietā pieaicinātās personas – tiesībsargs un E. Danovskis (*sk. lietas materiālu 1. sēj. 132.–134. lpp. un 4. sēj. 18.–20. lpp.*).

Savukārt Saeima atbildes rakstos norāda, ka lēmumā par atteikšanos ierosināt apelācijas tiesvedību, kas sastādīts rezolūcijas veidā, faktiski ir atspoguļota apelācijas instances tiesas pievienošanās pirmās instances tiesas nolēmumā paustajiem secinājumiem. Tādējādi faktisko apstākļu izklāsta un motīvu daļas trūkums tiesas lēmumā nebūt nenozīmē, jo to, ka šis lēmums pieņemts bez jebkāda pamata un neievērojot likuma prasības (*sk., piemēram, lietas materiālu 2. sēj. 68. lpp.*).

16.1.1. Eiropas Cilvēktiesību tiesa atzinusi, ka motīvu nenorādīšana tiesas nolēmumā varētu būt pieļaujama tad, kad lieta tiek skatīta augstāka līmeņa tiesā. Proti, ja sūdzība iesniegta tikai par tiesas nolēmuma juridiskā pamatojuma nepareizību (materiālo vai procesuālo tiesību normu pārkāpumi) un tiesa ir atteikusi šīs sūdzības izskatīšanu pēc būtības, jo nav izredžu, ka tā varētu tikt apmierināta, motīvu trūkums tiesas nolēmumā var būt pieļaujams (*sk. Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2016. gada 13. oktobra sprieduma lietā „Talmane v. Latvia”, pieteikums Nr. 47938/07, 29. punktu*).

Kodeksa 289.²⁰ panta septītā daļa attiecas uz apelācijas instances tiesas lēmumu par atteikšanos ierosināt apelācijas tiesvedību. Lai tiktu ierosināta apelācijas tiesvedība atbilstoši Kodeksa 289.²⁰ panta trešajai daļai, jāpastāv vismaz vienam apelācijas tiesvedības ierosināšanas pamatam un tam jābūt norādītam apelācijas sūdzībā. Proti, sūdzībā jānorāda, kādu materiālo tiesību normu pirmās instances tiesa ir nepareizi piemērojusi vai iztulkojusi vai kādu procesuālo tiesību normu tā pārkāpusi un kā tas ir ietekmējis lietas izspriešanu. Tāpat sūdzībā norādāms, kādus pierādījumus pirmās instances tiesa ir nepareizi novērtējusi, kā izpaužas lietas apstākļu juridiskā novērtējuma nepareizība un kā tas ir ietekmējis lietas izspriešanu.

Tātad, lai izlemtu jautājumu par apelācijas tiesvedības ierosināšanu, tiesai jāpārbauda apelācijas sūdzībā norādītie iespējamie procesuālo un materiālo tiesību normu iztulkošanas vai piemērošanas pārkāpumi, kā arī jāpārlicinās par to, vai pirmšķietami konstatējams nepareizs lietas faktisko apstākļu juridiskais novērtējums, kas varēja ietekmēt lietas izspriešanu. Vienīgi pēc saņemtajā apelācijas sūdzībā ietvertu argumentu izvērtēšanas, iepazīšanās ar pirmās instances tiesas spriedumu un citiem lietas materiāliem tiesa var izdarīt secinājumus par apelācijas tiesvedības ierosināšanas nepieciešamību. Gan Saeima, gan Tieslietu ministrija un tiesībsargs ir vienisprātis, ka apelācijas instances tiesa, lemjot par apelācijas tiesvedības ierosināšanu, vērtē personas apelācijas sūdzībā norādītos

apsvērumus, lietas faktiskos un tiesiskos apstākļus, tostarp arī tos, kas attiecas uz personai izvirzītās apsūdzības un uzliktā soda pamatotību (*sk. lietas materiālu 1. sēj. 68.–69. un 132. lpp., 4. sēj. 8. lpp.*). Pieaicinātā persona A. Kovaļevska norāda, ka lēmumu par atteikšanos ierosināt apelācijas tiesvedību tiesa var pieņemt tikai tad, ja ir izvērtējusi sūdzību un konstatējusi Kodeksa 289.¹⁷ panta trešajā daļā noteikto tiesvedības ierosināšanas pamatu neesību (*sk. lietas materiālu 1. sēj. 152. lpp.*).

Satversmes tiesa jau atzinusi, ka tiesas sprieduma pārsūdzēšana apelācijas kārtībā ir sūdzības iesniegšana par spriedumu, kas vēl nav stājies likumīgā spēkā. Pārsūdzības mērķis ir pārbaudīt tiesas nolēmuma tiesiskumu un pamatotību, kā arī novērst kļūdas, ko, iespējams, pieļāvusi zemākas instances tiesa (*sk. Satversmes tiesas 2002. gada 20. jūnija sprieduma lietā Nr. 2001-17-0106 secinājumu daļas 4. punktu*).

Atšķirībā no kasācijas instances tiesas, kurā, skatot jautājumus par materiālo un procesuālo normu piemērošanas pareizību, izšķirošā nozīme ir publiski tiesiskajām interesēm, apelācijas instances tiesā izšķirošā nozīme ir tieši lietas dalībnieku interesēm. Lai arī no Kodeksa izriet, ka tiesa, izlemjot jautājumu par apelācijas tiesvedības ierosināšanu, pārbauda to, vai pirmās instances tiesa ir pareizi piemērojusi materiālo un procesuālo tiesību normas, tomēr šajā procesa stadijā tiesas kompetencē ietilpst arī pierādījumu un lietas faktisko apstākļu izvērtēšana.

16.1.2. No Kodeksa 289.²⁰ panta septītās daļas izstrādes materiāliem secināms, ka regulējums, kas tiesai ļauj atteikties ierosināt apelācijas tiesvedību ar lēmumu, kas sastādīts rezolūcijas veidā, Kodeksā tika iekļauts, citstarp ņemot vērā to, ka analogisks regulējums ir noteikts Civilprocesa likumā attiecībā uz maza apmēra prasības lietām (*sk. 12. Saeimas Juridiskās komisijas Krimināltiesību politikas apakškomisijas 2016. gada 8. marta sēdes protokolu Nr. 40 un audioierakstu lietas materiālu 1. sēj. 88.–90. lpp., kā arī Saeimas 2016. gada 19. maija sēdes stenogrammu*).

Satversmes tiesa vairākkārt atzinusi, ka starp dažādiem tiesvedības procesiem ir objektīvas atšķirības. Salīdzinot dažādu tiesas procesu tiesisko regulējumu, neapšaubāmi būtu iespējams atrast vairākas visiem procesiem kopīgas pazīmes. Tomēr tās nevarētu kalpot par pamatu prasībai šos procesus pilnībā vienādot (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2017. gada 8. marta sprieduma lietā Nr. 2016-07-01 27.2. punktu*).

Kā skaidrots juridiskajā literatūrā, administratīvo pārkāpumu process pēc būtības ir radniecīgs kriminālprocesam. Tajā institūcijas, kas ir tiesīgas izskatīt

administratīvo pārkāpumu lietas, veic procesuālās darbības nolūkā noskaidrot visas administratīvā pārkāpuma sastāva pazīmes un to esības gadījumā lemt par administratīvā soda piemērošanu. Arī administratīvā atbildība ir viens no juridiskās atbildības veidiem, kas privātpersonai rada tiesiskās sekas. Tās izpaužas kā administratīvais sods par prettiesisku rīcību, kuras kaitīguma pakāpe nav tik liela, lai tiktu piemērota kriminālatbildība (sk.: *Briede J., Danovskis E., Kovaļevska A. Administratīvās tiesības. Mācību grāmata. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2016, 204. un 226. lpp.*). Savukārt Civilprocesa likums nosaka tiesvedības kārtību civillietās, t. i., lietās, kurās tiesa izšķir privāttiesiskus strīdus. Civilprocesuālās tiesvedības būtība izpaužas galvenokārt tādējādi, ka tiesa, ievērojot pušu sacīkstes principu, izšķir pušu savstarpējos strīdus par aizskartām tiesībām un ar likumu aizsargātām interesēm (sk. *Satversmes tiesas 2015. gada 29. aprīļa sprieduma lietā Nr. 2014-31-01 18.2. punktu*).

Tas apstākļi, ka konkrēts regulējums ir noteikts Civilprocesa likumā, nevar kalpot par pamatu tā iekļaušanai Kodeksā, jo administratīvo pārkāpumu procesā un civilprocesā tiesa vērtē atšķirīgas tiesiskās attiecības.

16.1.3. Turklāt jāņem vērā tas, ka administratīvo pārkāpumu lietās nav paredzēta kasācijas instance, tādēļ apelācijas instances tiesas praksei ir būtiska nozīme vienveidīgas tiesu prakses veidošanā šīs kategorijas lietās.

Arī 12. Saeimas Juridiskās komisijas Krimināltiesību politikas apakškomisijas 2016. gada 8. marta sēdē vairāki komisijas locekļi norādījuši, ka, skatot lietas tikai rajonu (pilsētu) tiesās vai apgabaltiesās, veidojas dažāda tiesu prakse, un secināts, ka vienotu tiesu praksi iespējams nodrošināt, piemēram, ar tiesu prakses apkopojumu un videokonferenču palīdzību (sk. *12. Saeimas Juridiskās komisijas Krimināltiesību politikas apakškomisijas 2016. gada 8. marta sēdes protokolu Nr. 40 un audioierakstu lietas materiālu 1. sēj. 88.–90. lpp.*).

Tomēr, kā norāda lietā pieaicinātā persona E. Danovskis, administratīvo pārkāpumu lietās vienotas tiesu prakses veidošana ir būtiska problēma, tādēļ arī no šā aspekta būtu vēlama motīvu norādīšana tiesas lēmumā par atteikšanos ierosināt apelācijas tiesvedību. Arī tādos gadījumos, kad apelācijas sūdzības iesniedzēju argumenti ir nepareizi, tieši šo nepareizo motīvu atspēkošanas rezultātā tiek veidota judikatūra (sk. *lietas materiālu 4. sēj. 20. lpp.*). Arī Ģenerālprokuratūra uzskata, ka administratīvo pārkāpumu lietās trūkst vienotas tiesu prakses – par to liecinot principiālās atšķirības tiesību normu piemērošanā apgabaltiesās (sk. *Ģenerālprokuratūras 2017. gada 10. janvāra vēstuli „Par priekšlikumiem*

likumprojekta „Administratīvo pārkāpumu procesa likums” (Nr. 16/Lp12) otrajam lasījumam”).

Satversmes tiesa jau atzinusi, ka tiesiskas valsts principa būtiska sastāvdaļa ir tiesiskā noteiktība (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2002. gada 5. marta sprieduma lietā Nr. 2001-10-01 secinājumu daļas 8. punktu*). Arī Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūrā atzīts, ka valsts ir atbildīga par savas tiesību sistēmas organizēšanu tādā veidā, lai pēc iespējas tiktu novērsta pretrunīgu tiesas nolēmumu pieņemšana (*sk. Eiropas Cilvēktiesību tiesas Lielās palātas 2011. gada 20. oktobra sprieduma lietā „Nejdet Şahin and Perihan Şahin v. Turkey”, pieteikums Nr. 13279/05, 55. punktu*).

Vienveidīga tiesu prakse ir tāda prakse, ka līdzīgi gadījumi tiek izspriesti līdzīgi. Tādā veidā tiek nodrošināta taisnīguma principa ievērošana, tiesiskā noteiktība un veicināta sabiedrības uzticēšanās tiesām. Motīvu norādīšana tiesas nolēmumā ir viens no līdzekļiem, kas sekmē vienveidīgas tiesu prakses veidošanu.

16.2. Lietas izskatīšanas procedūra ir taisnīga, ja ir ievērota prasība nodrošināt personai tiesības tikt uzklautātai (*sk. Satversmes tiesas 2007. gada 11. aprīļa sprieduma lietā Nr. 2006-28-01 12. punktu*).

Satversmes tiesa jau ir atzinusi, ka tiesības tikt uzklautātam tiek realizētas vairākos veidos – tostarp kā tiesības sagaidīt, ka tiesas nolēmums, ievērojot pušu izteikto viedokli, tiks argumentēts (*sk. Satversmes tiesas 2003. gada 27. jūnija sprieduma lietā Nr. 2003-03-01 secinājumu daļas 6.1. punktu*).

Tātad motīvu norādīšana tiesas nolēmumā ir viens no līdzekļiem, kas ļauj personai pārlicināties, ka tā ir uzklautāta un tās sniegtie argumenti ir izvērtēti. Tas ir īpaši svarīgi tieši tiesas nolēmumā krimināllietā, jo apsūdzētā izpratne par to, kādēļ viņš ir atzīts par vainīgu noziedzīgā nodarījumā, visupirms izriet no nolēmuma motīviem. Motivēts nolēmums apliecina, ka apsūdzētais ir uzklauts, un tādējādi veicina arī to, ka viņš atzīst tiesas izdarītos secinājumus (*sk. Eiropas Cilvēktiesību tiesas Lielās palātas 2010. gada 16. novembra sprieduma lietā „Taxquet v. Belgium”, pieteikums Nr. 926/05, 91. punktu*). Tā kā uz administratīvo pārkāpumu lietām attiecināmas tādas pašas no Satversmes 92. panta pirmā teikuma izrietošas tiesību uz taisnīgu tiesu garantijas, kādas ir krimināllietās, iepriekš minētais vienlīdz attiecas arī uz administratīvo pārkāpumu lietām.

Saskaņā ar Kodeksa 289.²⁰ panta septīto daļu lēmumu sastāda rezolūcijas veidā, norādot tiesnešus, kuri to pieņēmuši. Kodeksa 289.¹⁵ panta pirmajā daļā ir noteikts, ka, izlemjot procesuāla rakstura jautājumus, lēmumu sastāda atsevišķa procesuālā dokumenta veidā, rezolūcijas veidā vai ieraksta tiesas sēdes protokolā. Lēmumu var noformēt rezolūcijas veidā vai ierakstīt tiesas sēdes protokolā, ja tas

nav pārsūdzams. Minētās tiesību normas otrajā daļā noteikts, ka lēmumā, ko sastāda atsevišķa procesuālā dokumenta veidā, citstarp norādāmi arī šā lēmuma motīvi.

Kodeksā nav ietverts regulējums attiecībā uz to, kādam jābūt rezolūcijas saturam. No Kodeksa 289.²⁰ panta septītās daļas izstrādes materiāliem secināms, ka regulējums, kas ļauj tiesai atteikties ierosināt apelācijas tiesvedību ar lēmumu, kas sastādīts rezolūcijas veidā, tika pieņemts tādēļ, ka aptuveni 70 procentos gadījumu sūdzībā tiek atkārtoti tie paši argumenti, kurus tiesa jau vienreiz ir izvērtējusi. Faktiski sūdzība tiek iesniegta tādēļ, lai panāktu to, ka rajona (pilsētas) tiesas spriedums nestājas spēkā. Tādos gadījumos tiesai nākas atkārtoti vērtēt un sniegt nolēmumos atbildes uz tiem argumentiem, kas vienreiz jau ir izvērtēti un zemākas instances tiesā noraidīti kā nepamatoti (*sk. 12. Saeimas Juridiskās komisijas Krimināltiesību politikas apakškomisijas 2016. gada 5. aprīļa sēdes protokolu Nr. 42 un audioierakstu lietas materiālu 1. sēj. 91.–93. lpp.*).

Satversmes tiesa jau ir atzinusi, ka tiesību normu nevar izprast ārpus tās piemērošanas prakses un tiesību sistēmas, kurā tā funkcionē (*sk. Satversmes tiesas 2013. gada 28. jūnija sprieduma lietā Nr. 2012-26-03 12.1. punktu*). Lietas sagatavošanas laikā no apgabaltiesām iegūtā informācija apstiprina, ka tās, piemērojot Kodeksa 289.²⁰ panta septīto daļu, lēmumā par atteikšanos ierosināt apelācijas tiesvedību nenorāda šāda lēmuma pieņemšanas motīvus (*sk. lietas materiālu 1. sēj. 135.–137. lpp. un 4. sēj. 3. lpp.*). Tāpat lietas materiālos esošie lēmumi neietver pamatojumu tam, kādēļ konkrētajā gadījumā apelācijas tiesvedības ierosināšana atteikta (*sk. lietas materiālu 1. sēj. 31. lpp., 2. sēj. 47. lpp., 3. sēj. 16., 53. un 115. lpp.*). Arī citos procesuālajos likumos ir noteikts, ka rezolūcijas forma neparedz motīvu norādīšanu. Proti, Civilprocesa likuma 229. panta otrā daļa noteic, ka gadījumā, ja lēmumu sastāda rezolūcijas veidā, tajā norāda tikai lēmuma pieņemšanas laiku un vietu, tiesas nosaukumu un sastāvu, kā arī tiesas vai tiesneša nolēmumu.

Kā norāda lietā pieaicinātā persona E. Danovskis, tādā gadījumā, kad apelācijas sūdzībā ir atkārtoti tie paši argumenti, kuri bija iekļauti sūdzībā rajona (pilsētas) tiesai un kurus tiesa jau izvērtējusi un noraidījusi kā nepareizus, apelācijas instances tiesai nebūtu pienākuma atkārtoti sniegt uz tiem atbildi. Tādā gadījumā tiesa varot norādīt, ka šie argumenti jau ir pietiekami analizēti rajona (pilsētas) tiesas nolēmumā un apelācijas instances tiesa tiem pievienojas (*sk. lietas materiālu 4. sēj. 20. lpp.*). Tomēr, ievērojot apelācijas instances tiesas kompetenci administratīvo pārkāpumu lietu izskatīšanā, apelācijas sūdzībā var tikt izvirzīti tādi argumenti, citstarp arī attiecībā uz personas vainu pārkāpuma izdarīšanā un

personai piemēroto sodu, kurus pirmās instances tiesa nav vērtējusi. It īpaši tas attiecas uz Kodeksa 213. pantā norādīto administratīvo pārkāpumu lietām, jo tajās apelācijas sūdzības iesniegšana ir tās iesniedzēja pirmā un vienīgā iespēja izteikt iebildumus pret viņa atzīšanu par vainīgu pārkāpuma izdarīšanā un viņam piemēroto sodu. Šādos gadījumos rezolūcijas veidā pieņemts lēmums par atteikšanos ierosināt apelācijas tiesvedību liedz personai pārliecināties par to, ka tiesa izteiktos iebildumus ir izvērtējusi, un uzzināt, kādu iemeslu dēļ šie iebildumi ir noraidīti.

Saeima un lietā pieaicinātās personas Tieslietu ministrija un A. Kovaļevska norāda: lai gan Kodeksa 289.²⁰ panta septītajā daļā noteikts, ka lēmumu pieņem rezolūcijas veidā, tas neliedz apelācijas instances tiesai īpaši nozīmīgās lietās norādīt motīvus, kuru dēļ pieņemts lēmums par atteikšanos ierosināt apelācijas tiesvedību (*sk. lietas materiālu 1. sēj. 74.–75., 153.–154. lpp. un 4. sēj. 8. lpp.*). Lietas sagatavošanas laikā iegūtā informācija liecina, ka Latgales apgabaltiesa, atšķirībā no citām apgabaltiesām, lēmumus par atteikšanos ierosināt apelācijas tiesvedību sastāda atsevišķa procesuāla dokumenta veidā, tajā iekļaujot arī motīvu daļu (*sk. lietas materiālu 4. sēj. 1. lpp.*). Tomēr Kodeksa 289.²⁰ panta septītā daļa ir formulēta imperatīvi, paredzot, ka lēmumu sastāda rezolūcijas veidā. Savukārt rezolūcijas forma neprasa to, lai lēmumā tiktu ietverta arī motīvu daļa.

Satversmes tiesa secina, ka no Satversmes 92. panta pirmā teikuma neizriet tiesas pienākums sniegt detalizētu atbildi uz katru sūdzības iesniedzēja argumentu. Tomēr motīvu norādīšana tiesas lēmumā par atteikšanos ierosināt apelācijas tiesvedību ir viens no līdzekļiem, kas sekmētu vienveidīgas tiesu prakses veidošanu administratīvo pārkāpumu lietās. Izskatāmajā lietā no Satversmes 92. panta pirmā teikuma izrietošās tiesību uz taisnīgu tiesu garantijas liek motivēt nolēmumu tā, lai gan apelācijas sūdzības iesniedzējs, gan sabiedrība varētu saprast, kā tiesa nonākusi pie tieši tāda un ne citāda lēmuma, tādējādi apliecinot arī to, ka persona ir uzklausīta un tiesas lēmums nav balstīts uz patvaļīgiem un subjektīviem motīviem. Motīvu izklāsta apjoms katrā konkrētā gadījumā var būt atšķirīgs, tomēr tam jābūt tādā, lai persona varētu saprast, kādēļ apelācijas tiesvedība netiek ierosināta.

Līdz ar to Kodeksa 289.²⁰ panta septītā daļa, ciktāl tā neparedz tiesas pienākumu lēmumā par atteikšanos ierosināt apelācijas tiesvedību administratīvā pārkāpuma lietā ietvert šā lēmuma motīvus, neatbilst Satversmes 92. panta pirmajam teikumam.

17. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 32. panta trešo daļu tiesību norma, kuru Satversmes tiesa atzinusi par neatbilstošu augstāka juridiska spēka tiesību normai, uzskatāma par spēkā neesošu no Satversmes tiesas sprieduma publicēšanas dienas, ja Satversmes tiesa nav noteikusi citādi. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 31. panta 11. punktu Satversmes tiesa var spriedumā norādīt brīdi, ar kuru zaudē spēku apstrīdētā tiesību norma (akts), kas atzīta par neatbilstošu augstāka juridiska spēka tiesību normai.

Līdz ar to Satversmes tiesai ir jāapsver, no kura brīža Kodeksa normas, kas atzītas par neatbilstošām Satversmes 92. panta pirmajam teikumam, atzīstamas par spēkā neesošām.

17.1. A. Hāze lūdzis atzīt Kodeksa 289.²⁰ panta piekto un septīto daļu par spēkā neesošām no to pieņemšanas brīža (*sk. lietas materiālu 2. sēj. 23. lpp.*).

Satversmes tiesa secina, ka šajā gadījumā ir nepieciešams un pieļaujams tas, ka Satversmei neatbilstošās normas vēl kādu laiku paliek spēkā, lai dotu iespēju likumdevējam pieņemt jaunu tiesisko regulējumu – izdarīt attiecīgus grozījumus Kodeksā. Ievērojot to, ka likumdevējam jaunā tiesiskā regulējuma pieņemšanai nepieciešams saprātīgs laika posms, apstrīdēto normu atcelšanai šajā gadījumā nevar noteikt vispārēju atpakaļvērstu spēku vai atzīt apstrīdētās normas par spēkā neesošām no Satversmes tiesas sprieduma spēkā stāšanās dienas (*sal., piemēram: Satversmes tiesas 2002. gada 22. oktobra sprieduma lietā Nr. 2002-04-03 secinājumu daļas 3. punkts un 2016. gada 29. aprīļa sprieduma lietā Nr. 2015-19-01 17. punkts*).

Ievērojot iepriekš minēto, Kodeksa 289.²⁰ panta piektā un septītā daļa, ciktāl tās neparedz tiesības pieteikt noraidījumu apelācijas instances tiesas tiesnešiem, kuri izlemj jautājumu par atteikšanos ierosināt apelācijas tiesvedību administratīvā pārkāpuma lietā, atzīstamas par spēkā neesošām no 2018. gada 30. novembra.

Lai nodrošinātu A. Hāzes tiesības uz taisnīgu tiesu, attiecībā uz viņu Kodeksa 289.²⁰ panta piektā un septītā daļa, ciktāl tās neparedz tiesības pieteikt noraidījumu apelācijas instances tiesas tiesnešiem, kuri izlemj jautājumu par atteikšanos ierosināt apelācijas tiesvedību administratīvā pārkāpuma lietā, atzīstamas par spēkā neesošām no šā sprieduma publicēšanas brīža.

17.2. Izskatāmajā lietā R. Bētiņš un M. Kalniņš ir izteikuši lūgumu atzīt Kodeksa 289.²⁰ panta septīto daļu par spēkā neesošu no viņu pamattiesību aizskāruma rašanās brīža (*sk. lietas materiālu 2. sēj. 91. lpp. un 3. sēj. 102. lpp.*).

Satversmes tiesa ņem vērā to, ka izskatāmā lieta ir ierosināta pēc konstitucionālajām sūdzībām. Satversmes tiesas uzdevums ir pēc iespējas novērst

personas pamattiesību aizskārumu (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2005. gada 16. decembra sprieduma lietā Nr. 2005-12-0103 25. punktu*).

Kodeksa 289.²⁰ panta septītā daļa Pieteikumu iesniedzējiem ir piemērota ar tādiem apelācijas instances tiesu lēmumiem par atteikšanos ierosināt apelācijas tiesvedību, kuri jau stājušies spēkā. Lēmums par atteikšanos ierosināt apelācijas tiesvedību attiecībā uz A. Stepanovu tika pieņemts 2016. gada 1. novembrī, attiecībā uz A. Hāzi – 2017. gada 12. maijā –, attiecībā uz R. Bētiņu – 2017. gada 10. aprīlī –, attiecībā uz M. Kalniņu – 2017. gada 10. augustā –, bet attiecībā uz sabiedrību ar ierobežotu atbildību „Alcamo” – 2017. gada 9. maijā. Tātad katrs no minētajiem datumiem uzskatāms par attiecīgā Pieteikumu iesniedzēja pamattiesību aizskāruma rašanās brīdi.

Saskaņā ar Kodeksa 289.²⁰ panta septīto daļu apelācijas instances tiesas lēmums par atteikšanos ierosināt apelācijas tiesvedību nav pārsūdzams. Tātad personām, kuru pamattiesības uz motivētu tiesas nolēmumu ir aizskartas, nav iespēju aizstāvēt savas tiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem un vērsšanās Satversmes tiesā ir vienīgais līdzeklis, ar kuru šīs personas var aizsargāt savas pamattiesības.

Ja Pieteikumu iesniedzējiem un citām personām, kuras savu pamattiesību aizsardzībai jau līdz šā sprieduma spēkā stāšanās dienai ir vērsušās Satversmes tiesā, nebūtu iespēju aizsargāt savas tiesības, tad netiktu nodrošinātas šo personu tiesības uz taisnīgu tiesu. Motīvu norādīšana tiesas lēmumā novērstu šo personu pamattiesību aizskārumu, ļaujot pārliecināties par to, kā tiesa nonākusi pie tieši tāda un ne citāda lietas iznākuma.

Lai nodrošinātu Pieteikumu iesniedzēju un to personu tiesību aizsardzību, kuras savu pamattiesību aizsardzībai ir līdz šā sprieduma spēkā stāšanās dienai vērsušās Satversmes tiesā, kā arī dotu šīm personām iespēju iesniegt pieteikumu sakarā ar jaunatklātiem apstākļiem, Kodeksa 289.²⁰ panta septītā daļa, ciktāl tā neparedz tiesas pienākumu lēmumā par atteikšanos ierosināt apelācijas tiesvedību administratīvā pārkāpuma lietā ietvert šā lēmuma motīvus, atzīstama par spēkā neesošu no pamattiesību aizskāruma rašanās brīža.

17.3. Satversmes tiesai, izmantojot tai Satversmes tiesas likuma 32. panta trešajā daļā piešķirtās tiesības, iespēju robežās ir jāgādā par to, lai situācija, kāda varētu veidoties no brīža, kad apstrīdētā norma tiek atzīta par spēkā neesošu, līdz brīdim, kad likumdevējs tās vietā pieņems jaunu normu, neradītu personām Satversmē garantēto pamattiesību aizskārumu, kā arī nenodarītu būtisku kaitējumu valsts vai sabiedrības interesēm (*sk. Satversmes tiesas 2005. gada 16. decembra sprieduma lietā Nr. 2005-12-0103 25. punktu un 2013. gada 31. janvāra*

sprieduma lietā Nr. 2012-09-01 16.1. punktu). Apstrīdētās normas atzīšana par spēkā neesošu nedrīkst radīt jaunus Satversmē noteikto pamattiesību aizskārumus (*sk. Satversmes tiesas 2016. gada 29. aprīļa sprieduma lietā Nr. 2015-19-01 17. punktu*).

Satversmes tiesa secinājusi: ja ir aizskartas personai Satversmē noteiktās pamattiesības, šī persona ir tiesīga vērsties tiesā, atsaucoties tieši uz attiecīgo Satversmes normu (*sk. Satversmes tiesas 2001. gada 5. decembra sprieduma lietā Nr. 2001-07-0103 secinājumu daļu*). Izskatot administratīvo pārkāpumu lietas apelācijas instances tiesā, ir jāaizsargā to personu pamattiesības, kuras iesniegušas apelācijas sūdzību par rajona (pilsētas) tiesas spriedumu. Satversmes tiesa vērs uzmanību uz to, ka līdz jauna tiesiskā regulējuma pieņemšanai šo personu tiesības uz motivētu nolēmumu nodrošināmas, tieši piemērojot Satversmes 92. pantu un šajā spriedumā izteiktās atziņas.

Nolēmumu daļa

Pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 30.–32. pantu, Satversmes tiesa

nosprieda:

1. Atzīt Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 213. pantu par atbilstošu Latvijas Republikas Satversmes 92. panta pirmajam teikumam.

2. Atzīt Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 289.²⁰ panta piekto un septīto daļu, ciktāl tās neparedz tiesības pieteikt noraidījumu apelācijas instances tiesas tiesnešiem, kuri izlemj jautājumu par atteikšanos ierosināt apelācijas tiesvedību administratīvā pārkāpuma lietā, par neatbilstošām Latvijas Republikas Satversmes 92. panta pirmajam teikumam un spēkā neesošām no 2018. gada 30. novembra.

3. Attiecībā uz konstitucionālās sūdzības iesniedzēju Alvi Hāzi atzīt Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 289.²⁰ panta piekto un septīto daļu, ciktāl tās neparedz tiesības pieteikt noraidījumu apelācijas instances tiesas tiesnešiem, kuri izlemj jautājumu par atteikšanos ierosināt apelācijas tiesvedību administratīvā pārkāpuma lietā, par neatbilstošām Latvijas Republikas Satversmes 92. panta pirmajam teikumam un spēkā neesošām no šā sprieduma publicēšanas dienas.

4. Atzīt Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 289.²⁰ panta septīto daļu, ciktāl tā neparedz tiesas pienākumu lēmumā par atteikšanos

ierosināt apelācijas tiesvedību administratīvā pārkāpuma lietā ietvert šā lēmuma motīvus, par neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes 92. panta pirmajam teikumam.

5. Attiecībā uz konstitucionālo sūdzību iesniedzējiem Alekseju Stepanovu, Alvi Hāzi, Raimonu Bētiņu, Mārtiņu Kalniņu un sabiedrību ar ierobežotu atbildību „Alcamo” un personām, kuras savu pamattiesību aizsardzībai ir līdz šā sprieduma spēkā stāšanās dienai vērsušās Satversmes tiesā, atzīt Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 289.²⁰ panta septīto daļu, ciktāl tā neparedz tiesas pienākumu lēmumā par atteikšanos ierosināt apelācijas tiesvedību administratīvā pārkāpuma lietā ietvert šā lēmuma motīvus, par neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes 92. panta pirmajam teikumam un spēkā neesošu no attiecīgā konstitucionālās sūdzības iesniedzēja pamattiesību aizskāruma rašanās brīža.

Spriedums ir galīgs un nepārsūdzams.

Spriedums stājas spēkā tā publicēšanas dienā.

Tiesas sēdes priekšsēdētāja

I. Ziemele